

KAMBODŽA & BANGKOK 2007

21.11. – 8.12.2007

www.cestou-necestou.cz

Výprava do Indie v roce 2006 v nás zanechala velmi silné zážitky a jen posílila touhu poznávat další zajímavé části zeměkoule. Sestava se osvědčila, takže i další cestu jsme se chystali absolvovat ve složení Honza, Libor, Jana – Klaudyja a Jana – Vety. Chtěli jsme vyzkoušet pro změnu jiný kontinent a vybrali jsme africkou Tanzanii. Nakonec jsme si ale řekli, že to možná nebude úplně to pravé, a začali se poohlížet po jiných koutech. Destinace jsme střídali tak rychle, že už si z nás Libor utahoval – prý s Klaudyjí točíme globusem a jen tak zapichujeme prst, kam to zrovna vyjde. Když už se destinace celkem ustálila na Indonésii, kartami zamíchaly zdravotní komplikace Klaudyjiny maminky. Cesta se nejen odkládala, ale najednou také nebylo jasné, kam nás vlastně osud zanese. V Indonésii už přestalo být optimální počasí a ani nastalé silné zemětřesení k návštěvě příliš nelákalo. Rozhodla nabídka letenek za velmi zajímavou cenu. Letenky byly sice do Bangkoku, ale odtud je to coby kamenem dohodil do sousední země, která také figurovala ve hře s globusem. Kambodža. Už název této země vzbuzuje dojem dobrodružství, džungle, tajemství... a také jistých obav – co Rudí Khmérové a nášlapné miny? Stačila rychlá rešerše na internetu, abychom se uklidnili. Rudí Khmérové se už před pár lety definitivně odebrali do propadliště dějin a miny nejsou nebezpečím, pokud se člověk pohybuje jen po vyšlapaných nebo projetych cestách nebo v naprosto „vyčištěných“ oblastech. Takže hurá vstříc poznání a dobrodružství na trase Praha – Budapešť – Bangkok (až potud letecky) – Kambodža.

Odlet (středa 21. listopadu)

Vzhledem k času odletu (19:15) se holky rozhodly jít ještě ve středu do práce. Já si vzal dovolenou, abych se jednak zbytečně nestresoval a jednak jsem chtěl ještě nakoupit a vyřídit pár posledních detailů. Libor zvolil kompromisní variantu – do práce šel na půl dne.

Na letišti Klaudyja v jednom z duty free shopů poznala svou klientku, která tu momentálně zastávala funkci hostesky rozlévající lahodné nápoje do ochutnávkových kelímků. To byla před dlouhým letem samozřejmě výzva a kelímků padlo poměrně dost. Do letadla jsme tedy nastoupili náležitě posilněni a dobře naladěni. Společnost, do jejíž rukou jsme právě hodlali svěřit své životy, jsme v dobrém rozmaru překřtili z MALÉV na AIR MALÉR. K žádnému závažnému maléru naštěstí během obou letů nedošlo. Pomínu-li slabší umělecký dojem z letušek (věk, vzhled, uniformy připomínající zástěry učitelek v mateřské školce), zmínil bych snad jen to, že na nás zapoměli se snídaní, když jsme se hromadně odebrali na toaletu, ze které jsem mimochodem nechtěně vypadl právě v nejlepším na ženu, která byla další v pořadí. Těžko říct, pro koho z nás dvou to byl horší zážitek. Nicméně nejdůležitější bylo, že jsme kolem půl čtvrté odpoledne thajského času (posun plus šest hodin) v pořádku přistáli na zcela novém bangkokém letišti.

Aranyaprathet (čtvrtek 22. listopadu)

Po vyřízení nezbytných formalit jsme se vydali hledat taxíka, který by nás zavezl do města Aranyaprathet jen pár kilometrů od thajsko-kambodžských hranic. Vlák i autobus už nám totiž ujely a nechtěli jsme ztrácet čas noclehem v Bangkoku. Nejdřív nám taxi nabízeli za pět set bahtů (cca 260 Kč), ale to se nám vzhledem ke vzdálenosti zdálo podezřele málo. Bylo to samozřejmě nedorozumění, paní myslela, že chceme do centra Bangkoku. Když správně pochopila, kam skutečně míříme, zvedla nabídku na čtyři tisíce. Na nás si ale nepřišla, protože my jsme vždy připraveni a věděli jsme, že tahle cena je dost nadsazená. Stačila chvíle a už jsme se vezli za 2 800 bahtů. Klaudyja sice trvala na růžovém taxíku (v Bangkoku jezdí růžové, oranžové, modro-růžové a žluto-zelené), ale přehlasovali jsme ji a byli rádi, že nás do těch končin chce vůbec někdo odvézt.

Po celou dobu naší výpravy jsme se neubránili neustálému srovnávání se zážitky z Indie. Začalo to hned, jak jsme vyjeli z prostor letiště. Široká, relativně prázdná dálnice, nikdo netroubí, nikde žádné krávy. Po dálnici jsme jeli skoro až na místo, takže cesta se časem stala poměrně zdlouhavou a nudnou. Brzy nás přepadl hlad, vytáhli jsme tedy zásoby řízků a jali se je spořádat. Těžko říct, zda to, že těsně poté si řidič namazal pod nos tygří mastičku, s tím nějak souviselo. Jeho možná vyděsila vůně českých řízků, nás zase to, když na benzínce doplňoval plynovou nádrž a houpal při tom celým autem. Radši jsme se šli všichni protáhnout ven. Holky neodolaly svodům přilehlého stánku s občerstvením a koupily chipsy Lays s příchutí suši. Nebyly špatné.

Po více než třech hodinách jízdy jsme již za tmy konečně dorazili do Aranyprathetu. Z internetu jsme měli připravený tip na ubytování. Řidič po jednom dotazu u místních hotel Aran Garden 2 našel. Trochu nás překvapil, když si po zaplacení domluvené částky sám řekl o spropitné – přece jen jsme na to před třemi lety v Thajsku nebyli zvyklí. Byl docela příjemný, tak jsme mu dali čtyřicet bahtů a odebrali se na pokoje ničím se nevyomykající tomu, co už jsme z cest po Asii znali. Zaplatili jsme pokoje (230 bahtů za dvoulůžák s větrákem, studenou sprchou a televizí) a šli se projít po městě. Našli jsme ještě celkem dost stánků s jídlem i osáčením, které jsme letmo okoukli, a pak už se usadili v příjemné rodinné restauraci. Na tuhle chvíli jsme se hodně těšili, protože vzpomínky na thajské dobroty, které jsme si dopřávali v roce 2004, byly velmi pozitivní. Odcházeli jsme náležitě uspokojeni. Místo dezertu jsme si cestou zpátky na hotel ještě koupili ovoce a pak už šupky dupky na kutě.

Přechod hranic, Siem Reap, Angkor Wat (pátek 23. listopadu)

Ráno stačilo vyjít před hotel a už se o nás prali tuk-tukáři. Zavezli nás na šest kilometrů vzdálenou hranici. Tam už vládli poměrně čilý ruch. Spíš než turisté se o něj starala spousta lidí s vozíky a vozy se zbožím (zelí apod.), které putovalo z jedné země do druhé. Bez problémů jsme prošli thajskou pasovou kontrolou – na rozdíl od mládence bílé pleti, který budil dojem pašeráka drog a jednu z front zablokoval. Pak nastal trochu zmatek. V Thajsku se totiž jezdí vlevo, zatímco v Kambodže vpravo. Tomu odpovídá i uspořádání hranic. Chvilí nám tedy trvalo, než jsme se zorientovali a pochopili, že musíme přejít na druhou stranu. Proplétali jsme se hemžícími davy, mezi kterými bylo i pár žebrajících dětí. Podle toho, co jsme před cestou načetli, nejspíš ani tak nežebraly, jako se spíš snažily nám trochu ulehčit od našich věcí. Holčička, která mi urputně osahávala batoh s fotovýbavou, toho byla celkem patrným důkazem.

Před námi už stála brána s nápisem Kingdom of Cambodia a hned za ní obrovská luxusní kasina. Než jsme se nadáli, už nám byl nabízen odvoz zdarma k imigračním okýnkům. Efektivita této služby nám trochu unikala, protože se jednalo o zhruba sto metrů. Asi nás tu čekají pěkné věci. Víza jsme měli vyřízená předem přes internet (eVisa) a teď jsme s napětím čekali, jestli to skutečně funguje. Funguje, ale pomalu. Webkamerou si nás každého vyfotili, prohlíželi si naše pasy, pečlivě orazili snad deset razítek, pak zase prohlíželi pasy... Ale hlavně že jsme lustrací prošli.

Po imigrační kontrole pro nás byla opět přichystána doprava zdarma, tentokrát zcela prázdný autobus. Zavezl nás o dalších pár desítek metrů dál, ke kanceláři nabízející taxi do Siem Reapu. Poučka z internetu sice zněla, abychom se nenechali nalákat cestovními agenturami a že taxi má stát čtyřicet dolarů, ale také se psalo něco o taxikářské mafii, kvůli které se ceny někdy šplhají až k šedesáti či dokonce osmdesáti dolarům. Když nám tedy nabídli klimatizovanou Toyotu Camry za šedesát, ani jsme se moc nevzpouzeli, kývli, zaplatili (nehledě na další radu neplatit nic dopředu), nasedli a vyrazili.

Byli jsme připraveni na dost drsnou cestu připomínající tankodrom. Naštěstí jsme přijeli na začátku suchého období, takže by nás neměly brzdit velké louže a rozblácená cesta. Ta byla naopak dost prašná, jako by sem někdo nasypal antuku ze všech tenisových kurtů světa. Deštivé období se postaralo o zničení několika mostů a můstků, takže nás čekalo pár menších objížděk. Hlavně se nám ale naskytla první příležitost vnímat Kambodžu a pozorovat její život. Rýžová pole, cukrové palmy, domy s leknínovými nebo lotosovými jezírky místo předzahrádek, před kterými se suší rýže... Mimochodem celou dobu jsem se pak proklínal, že jsem si nenechal zastavit a některý z těch domů s jezírkem nevyfotil. Velmi zajímavé je taky pozorovat různé formy dopravy a přepravy. Člověk by nevěřil, co všechno se dá například vézt na obyčejné motorce. Dvě až tři prasata břichem nahoru, kolmo ke směru jízdy. Desítky slepic (určitě minimálně stovka) zavěšených hlavou dolů ze všech stran. Další věc, kterou se mi bohužel nepodařilo nafotit.

Dodávky jsou doslova narvané zbožím i lidmi. Na motorkách se jezdí i po třech nebo dokonce čtyřech, včetně malinkých dětí. Řídí se tu snad od základní školy.

Tankodrom sice není až tak strašný, jak jsme si představovali, ale některé hrboly jsou opravdu výživné a chvílemi si připadáme jako na Rallye Paříž – Dakar. Řidič tomuto dojmu nejspíš taky podlehl, protože jeden z hrbolů přeskočil tak, že se mu podařilo prorazit pneumatiku. To nám to pěkně začíná... Vyskakujeme z auta a pevně doufáme, že řidič vyhazuje naše bágly jen proto, aby vytáhl rezervu. Je to tak. Naše nehoda neunikla pozornosti několika dětí, které se zrovna potloukaly u silnice. Holky hbitě našly bonbony a vydaly se místní drobotinu potěšit. Děcka uctivě děkovala, jako kdyby byla obdarována svátostí.

Po nějaké době zastavujeme v jakémsi městečku u jednoho z obchodů. Řidič nás vyhání ven. Kupodivu se na nás nevrhá personál, jako by se to určitě stalo v Indii. Řidič si nechává umýt zaprášené auto, pak sedá za volant a i s našimi bágly odjíždí pryč. Především po Liborově hlášce, že nechal v autě i malý batoh s penězi a letenkami, propadám mírné panice. Místní nás ale uklidňují, že se za deset minut taxikář vrátí. No uvidíme. Při trochu nervózním čekání nás zaujme skleněný šuplík, který jedné z prodavaček slouží jako pokladna. Když ho otevře, vykulíme všichni oči, protože je doslova narvaný dolary a riely.

Tím se dostávám k placení v Kambodže. Oficiální měnou je riel, nicméně naprosto běžně se platí americkými dolary. U thajských hranic se situace ještě trochu komplikuje tím, že před riely se dává přednost thajským bahtům. V peněžence tak má člověk dvě až tři různé měny najednou. I když budete platit jen dolary, stejně se nevyhnete rielům, které vám budou vracet při placení částek nezaokrouhlených na celé dolary. Pokud například něco stojí 6 000 rielů, v přepočtu je to 1,5 USD. Zaplatíte tedy dva dolary a vrátí vám 2 000 rielů. Naštěstí je kurz rielu vůči dolaru víceméně fixní (4 000 rielů za dolar) a celkem dobře se s ním počítá, takže po pár nákupech už se v tom dokážeme docela dobře orientovat.

Řidič se skutečně po asi čtvrt hodině vrátil, takže jsme mohli v klidu pokračovat dál. Příjezd do Siem Reapu se nedal přehlédnout. Při vjezdu do města totiž člověka přímo praští do očí obrovské luxusní hotely, jejichž název v naprosté většině obsahuje slovo „Angkor“. Také cesta se konečně mění v hladkou asfaltovou silnici. Hned na kraji města taxi zastavuje a vrhají se na nás dva tuk-tukáři, kteří nás chtějí odvézt do města. Namítáme, že nás měl taxík odvézt až přímo na místo, ale prý jsou tuk-tuky zdarma a zavezou nás, kam budeme chtít. Nepříliš nadšeni tedy přisedáme a chceme se nechat zavést do guesthousu s názvem Mom's. Tuk-tukáři nás přemlouvají, že lepší je bydlet v centru, ale jsme neoblomní a trváme na svém.

Ubytování v Mom's mělo podle našich zdrojů stát kolem pěti dolarů. Holky se vydávají na průzkum, ale vrací se poněkud rozčarované. Majitelka totiž byla dost úspěšná a „hodila to o štok“, takže ceny se pohybují kolem dvaceti dolarů. Doporučujeme nám ale ubytování u své sestry hned za rohem. Zjistíme, že pokoje jsou tam hezčí a levnější – šest dolarů se studenou vodou, osm s teplou. Děvčata volí levnější variantu, my s Liborem komfortnější. Je to moc pěkný, čistý a útulný bungalovek vykládaný dřevem, s dřevěnou podlahou, příjemně měkkými bílými ručníky – takový luxus jsme ani nečekali.

Hlad nás ale vyhání na lov. Restaurací je na naší ulici spousta, jen vybrat tu pravou. Už ani nevím, co nás přimělo vejít právě do té s názvem Star Rise, ale hned při příchodu nás zřejmě indický starší pár bezděky a se spokojeným pokyvováním hlavou informoval, že tu vaří výtečně. Stejný názor nejspíš sdílelo dost dalších návštěvníků, protože zdi restaurace byly celé popsané vzkazy v podobném duchu. Ceny jídel se pohybují kolem dvou dolarů a výběr je poměrně bohatý. Trochu jsem se khmerského jídla bál (neslyšel ani nečetl jsem o něm zrovna žádné superlativy), ale obavy byly naprosto zbytečné. Jídlo bylo opravdu výborné, obsluha příjemná, prostředí jakbysmet – už víme, kde se budeme v Siem Reapu stravovat. Většinou jde o kombinaci rýže, zeleniny a všech běžných druhů masa v rozličných kombinacích a podobách. Místní specialitou je tzv. amok – původně ryba se zeleninou a kokosovým mlékem, ale snad kvůli turistům je teď k dostání i ve variantě s kuřecím, vepřovými či hovězím masem. Jako první ji odvážně zkusila Vety, ale my ji pak při nejbližší možné příležitosti následovali a rozhodně nelitovali. Po chutném obědě se vydáváme do města na procházku s tím, že bychom se rádi ještě dnes dostali až do slavného chrámu Angkor Wat.

Každý rok se v říjnu nebo listopadu koná v Kambodži tzv. Vodní festival. Přesný termín se určuje podle toho, na kdy spadá úplňk mezi těmito dvěma měsíci. Tentokrát připadl na 23. – 25. listopadu. A o co vlastně jde? Řeka Tonle

Sap má takovou zvláštnost. V období sucha teče standardním způsobem, ale v období dešťů mění směr toku a naplňuje tak svou vodou stejnojmenné jezero. Festival se koná vždy, když se tok řeky obrací zpět k normálu a vlastně se tím oslavuje i začátek období sucha. V Phnom Penhu a v Siem Reapu se v tyto dny konají přes den oblíbené závody lodí a večer brázdí řeku bohatě zdobené osvětlené lod'ky. My tedy měli to štěstí, že se náš pobyt v Siem Reapu přesně kryl s obdobím letošního festivalu. Při procházce jsme zastihli dlouhé úzké čluny doslova uhánějící po řece, povzbuzované davy stojícími kolem ní.

Luxusní hotely vystřídaly stánky prodávající kdeco, od jídla až po boty. Byli jsme mile překvapeni tím, že nám nikdo nic nevnucuje, když se k některému stánku nebo obchůdku přiblížíme, většinou se jen mile usmějí a nechají nás v klidu se rozhlédnout a jít dál. Jak příjemná změna oproti Indii! U jednoho stánku je vyskládáno asi osm pečených žab. Jsou to pořádné kousky a tenhle výjev je další z těch, které jsem bohužel nevyfotil. Jednak jsem se přece jen ještě trochu ostýchal a jednak jsem měl za to, že žáby uvidíme i jinde. Než jsme odjížděli do Kambodže, kasal jsem se, že žáby klidně vyzkouším, ale tyhle na sobě měly takové podivné žluté koule, což moje odhodlání trochu zviklalo.

Máme sice mapu, ale bez reálného měřítka, takže netušíme, jak daleko je to k Angkor Watu. Tuk-tukář, kterého zastavujeme, tvrdí, že je to sedm kilometrů. Tyhle chytáky a vychytrálky známe z Indie... Na druhou stranu jsem někde četl, že chrámy jsou pět až deset kilometrů od města, takže by to celkem odpovídalo. Představa dalších sedmi kilometrů pěšky se nám moc nezamlouvá, takže domlouváme cenu včetně zpáteční cesty a jedeme. Po pár minutách nám řidič zastavuje u pokladny do angkorského komplexu. Dá se tu koupit vstupenka jednodenní za dvacet dolarů nebo třídenní za čtyřicet. Určitě tu budeme víc než jeden den, takže jsme rozhodnutí pro třídenní. Na tu bychom měli potřebovat podle našich zdrojů fotku, ale slečny v uniformách nás ujist'ují, že najeli na nový systém a fotky nepotřebujeme. Nafotí si nás sami webkamerou a za několik okamžiků už držíme v ruce zalaminovanou kartičku i s našimi podobiznami, se kterými si rozhodně nehodláme nikde chlubit.

Za dalších pár minut už objíždíme vodní kanál vystavěný kolem Angkor Watu. S těmi kilometry nelhal, pěšky bychom se proklínali. Vysedáme na parkovišti plném tuk-tuků a vydáváme se na prohlídku největší náboženské stavby na světě, která je vyobrazena i na kambodžské vlajce.

Jak jsme očekávali, je tu spousta turistů. To se nedá nic dělat, u jednoho z kandidátů na nový div světa se tomu dá těžko vyhnout. Nicméně tu vládne poměrně příjemná atmosféra a jeden z turistů nás ochotně všechny najednou fotí s chrámem v pozadí. Stejně jako loni v Taj Mahalu, i tentokrát nebude na fotkách chybět lešení. To ale chrámu na kráse zase tolik neubírá. Na kouzlu mu naopak přidávají mniši, kteří se tu potulují a nechají se i celkem ochotně vyfotit. Dva z nich se se mnou při focení dávají do řeči, zajímají se, odkud jsme, jak jsme v Kambodže dlouho atd. Slunce už ale zapadá, a tak nezbyvá než Angkor Wat po poměrně důkladné prohlídce pomalu opustit. Chvilí jsme našeho tuk-tukáře nemohli v té změti lidí najít, ale my neměli co ztratit – za jízdu jsme mu ještě neplatili. Netrvalo ale dlouho a už na nás mával, takže levota se nekoná.

Po večeři v naší již oblíbené restauraci (vyzkoušeli jsme i koktejl s názvem Blue Lady) se jdeme znovu projít do města. Tentokrát nás čeká noční podoba festivalu – osvětlené lod'ky, které se krásně zrcadlí v klidné řece. U jednoho ze stánků tentokrát místo žab nacházíme grilované hady. No, nevypadaly zase tak úplně nelákavě... Zkoušíme i samoobsluhu nedaleko našeho guesthousu a hned u vchodu nás zaujme nabídka průvodců Lonely Planet. Některé jsou evidentní kopie, ale zrovna kambodžský vypadá jako pravý, ovšem za neuvěřitelné čtyři dolary! U nás vyjde na víc než šestkrát tolik. Takže neváháme a výhodný nákup doplňujeme vodou a nějakými laskominami.

Při zkoumání mapy města jsem zjistil, že jen kousek od nás je guesthouse Two Dragons, ve kterém by měli organizovat výlety do vesnic na jezeře Tonle Sap. Zastavujeme se tam zjistit informace. Ujímá se nás chlapík, který působí buď jako blázen nebo jako po několika pivech. Nabízí výlet do dvou vesnic – bližší za pětadesát dolarů, vzdálenější za osmdesát (myšleno za celou skupinu). Odcházíme s tím, že si to promyslíme a druhý den večer se přijdeme domluvit.

Byl to náročný den, uleháme příjemně unaveni.

Chrám Angkoru (sobota 24. listopadu)

Po snídani si za tři dolary půjčujeme u Mom's kola na celý den. Na rozdíl od těch, která jsme měli v indickém Hampí, mají dokonce značkovou přehazovačku a košík. Obsluha nás ale varuje, ať si do košíku nic nedáváme, aby nám to někdo cestou neukradl. Ještě nám seřizují sedačky, a pak už se vydáváme všanc místnímu dopravnímu ruchu, samozřejmě bez příleb – takové malichernosti se tady neřeší. Není to až takový chaos jako v Indii, ale úplně jistě se taky necítíme. Včera jsme pozorně sledovali, kudy nás tuk-tukář veze, takže s trasou není problém. Po vymotání se z města už si plnými doušky vychutnáváme pohodovou jízdu po asfaltu. Ani jsem nečekal, že tu budou silnice v tak dobrém stavu.

První zastávkou je chrám Prasat Kravan. Původně jsem tam ani stavět nechtěl, ale byl hned u cesty, tak jsme si řekli, že mrknout se můžeme. Nechtěli nás ale dovnitř pustit s koly a nijak zvlášť úžasně nevypadal, takže jsme zase nasedli a jeli o dům, tedy o chrám dál.

Netrvalo dlouho a najednou jsme měli na každé straně silnice jeden. Vpravo Sras Srang, vlevo Banteay Kdei. Sras Srang bych snad ani nenazýval chrámem, spíš takovou menší stavbou u jezera. Má být pěkný při východu slunce, což už jsme prošvihli, jinak toho moc nenabízí. Přestávky u něj jsme aspoň využili k namazání opalovacími krémy. Nakonec nám ale tohle místo zajímavý zážitek přece jen přineslo. Oslovila nás asi dvanáctiletá dívka s tím, že nám nabízí náramky pro štěstí pletené z lýka. Bylo nám jasné, že to nebude jen tak a budeme za ně muset zaplatit. Nabídku jsme se tedy snažili odmítnout, ale dívka se nás snažila (velmi decentně!) přesvědčit, ať si je necháme. Nakonec jsme tedy svolili a chtěli jsme jí dát aspoň pár rielů. To ale děvče razantně odmítlo a skoro jsme měli pocit, že jí to vyděsilo. Zkoušeli jsme tedy aspoň bonbony, ale ani to nezabralo a raději před námi utekla! Nevěřili jsme vlastním očím. Něco takového by se nám v Indii asi nikdy nestalo. Byla to jedna z prvních předzvěstí poznání, že v Kambodže žijí úžasní lidé.

Obdarování náramky pro štěstí jsme se vydali přes silnici do druhého, podstatně většího a zajímavějšího chrámu. Banteay Kdei je známý hlavně vysokým stromem, který prorůstá mezi zdmi. Turistů je tu nesrovnatelně méně než v Angkor Watu, chrám je pěkný, nabízí pár velmi pěkných zákoutí a detailů. Potkáváme tu i několik dětí nabízejících šály, pohledy apod. Jedna holčička je obzvláště povedená obchodnice a vysvětluje Vety, že jí nemůže dát tak velkou slevu, protože by měla malý zisk.

Banteay Kdei byla jen taková ochutnávka před chrámem Ta Prohm, který je slavný tím, že jej nechali prorostlý džunglí a také se v něm natáčel film Lara Croft: Tomb Raider. Před ním už je znatelnější nápor stánkařů, kteří se snaží přilákat turisty. Zatím je odmítáme, zamykáme kola a vydáváme se na prohlídku chrámového komplexu. Na Ta Prohm jsem se hodně těšil (dokonce víc než na Angkor Wat) a musím říct, že mě nezklamal. Je skutečně úžasný a jediné, co mi kazilo dojem z něj, byly hordy japonských turistů. Objevují se snad po stovkách, fotí se po jednom a jsou při tom naprosto bezohlední a sobečtí. Na nejznámějších místech to bylo skutečně o nervy a přiznám se, že jsem v ten den pojal čirou nenávist vůči japonskému národu.

Ta Prohm je velmi rozlehlý a focení bylo kvůli problémům s turisty hodně zdouhavé, takže mě ani moc nepřekvapilo, když jsem najednou ve svém okolí nemohl najít ani jednoho ze svých tří společníků. Protloukal jsem se tedy dál sám, až jsem trochu zabloudil. Naštěstí jsem se tak ale dostal k dalším z nejznámějších míst a na některá další mě pak ještě zavedl Libor, když jsme se konečně našli. Být v chrámu sami, dokázali bychom tam strávit snad celý den a nafotit a natočit spoustu zajímavých záběrů. Davy turistů nás ale naprosto vyčerpaly.

Když jsme se vrátili před vstup do chrámu, holky už se oddávaly prohlížení stánků s hadříky a jejich zkoušení. Mě spíš zaujalo ovoce a děcka, která přímo vyzývala k focení. Už jsem věděl, že v Kambodže s focením lidí problém není – obvykle se mu nikdo nebrání, a když pak fotky ukážete svému objektu na displeji, vzbudí to většinou velké veselí. Takže se už nestydím a fotím. A pak přichází na řadu ovoce. Z Thajska jsme byli zvyklí na nakrájené ovoce v pytlíku se špejllí, ale tady jsem poprvé viděl oloupaný celý meloun! Prostě malý melounek bez zelené slupky, pěkně nakrájený tak, aby se dobře jedl. Než jsem se k jeho koupi stačil odhodlat, už mi ho nabízela paní, která si ho právě sama koupila. Prý jestli chci ten její, že si klidně koupí nový. Za 1 500 rielů, tedy zhruba šest korun. Úžasná záležitost. Ostatní si pak ještě kupují ananas a mango, v klidu a ve stínu posvačíme a jedeme zase dál.

Přijíždíme k další řadě stánků s občerstvením a už se na nás vrhají jako supi. Jídelní lístky po nás málem házejí a musíme slíbit, že až si prohlédneme chrám, přijdeme právě k nim. Snažím se z mapy vyčíst, u kterého z chrámů

to vlastně jsme, ale nějak se mi to nedaří. A pak mi to dojde – tohle je opět Ta Prohm, ale z druhé strany. Takže holky z restaurací mají smůlu, nevyhraje ani jedna. Neujedeme moc daleko a vedle silnice se vynoří pěkný chrám ve tvaru pyramidy. Identifikujeme ho jako Ta Kaeo. Při sesedání z kol začíná další bitva o zákazníky. Tady jsou děvčata od stánků snad ještě hlasitější než před chvílí. Necháme je vyřvat a jdeme se podívat k chrámu. Nahoru vedou schody, které ale Libor s Klaudyjí a Vety vyhodnocují jako příliš nebezpečné pro výstup v žabkách. Přesto se aspoň Libor pokouší schody zdolat a vystoupat až na vrchol. Vety s Klaudyjí mezitím opět atakují stánky s oblečením a já se oddávám odpočinku.

Pak už nás čeká komplex Angkor Thom, do kterého se dá vjet zdobenými branami ze všech čtyř světových stran, z východu jsou brány dvě. Jednou z nich – Vítěznou – do něj vjíždíme my. Podle mapky jsem nečekal, že bude Angkor Thom tak rozlehlý. Zastavujeme u nejkrásnějšího chrámu, který se mezi pěti branami nachází – u Bayonu. Nejdřív se ale jdeme na prohlídku posilnit. Restaurací je tady podstatně víc než na předešlých místech a bitva o nás je tudíž ještě tvrdší. Nevíme, pro kterou se máme rozhodnout, až jedna z bojujících dam prohodí, že nám dá 50% slevu. Taková nabídka se samozřejmě neodmítá.

Při včerejší návštěvě Angkor Watu rušil náš dojem velmi silný zvuk, který jsme nedokázali identifikovat. Odpuzovač krysa? Alarm? Hledačky min? Protože se zvuk ozývá i tady, nedá mi to a ptám se (zřejmě) majitele restaurace, co to je. Cikády! Nechce se mi věřit, že něco tak malého dokáže vyluzovat tak silný a otravný zvuk, ale nejspíš to tak bude. Jídlo bylo jako zatím vždy výborné a holky si dokonce i koupily nějaká trička v jednom ze stánků. Ted' už je ale čas na prohlídku Bayonu.

Bayon je zvláštní tím, že se skládá ze čtyřiapadesáti věží a na každé z nich jsou vytesány čtyři usmívající se tváře. Zkrátka kam se podíváte, tam se na vás někdo culí. My ale moc důvodů k úsměvu nemáme, protože je tu opět přejaponcováno. Tentokrát ovšem nezůstávají pozadu ani další národnosti. Chrám je to ale krásný a děvčata jej dokonce označují za nejhezčí z těch, které jsme doposud viděli.

Po prohlídce Bayonu ještě zběžně zkontrolujeme přílehlou Terasu slonů a Terasu malomocného krále a vydáváme se zpět směrem k městu. Cestou ještě párkrát sesedáme z kola kvůli focení a natáčení, protože se nám naskýtají zajímavé pohledy – Bayon ze strany, meditace mnichů, sochy hlav před branou Angkor Thomu. Když přijíždíme k Angkor Watu, nedá nám to a sesedáme z kol. Mohli bychom si vyšlápnout na kopec, ze kterého bychom viděli chrám jako na dlani (nebo se tam nechat vyvézt na slonech), ale únava dělá své, takže si jdeme jen naposledy posedět do prostor chrámu a vychutnat si západ slunce. Tentokrát je tu ještě podstatně víc lidí než předchozí den. O víkendu se sem totiž sjíždějí místní na pikniky, nejspíš i na rande nebo jen tak strávit příjemný večer.

Půjčená kola sice mají přehazovačku, ale světla jim chybí. Po západu slunce se velmi rychle stmívá, takže nás čeká dost náročná cesta. Davy lidí nasedají do aut, autobusů, tuk-tuků a na motorky a my se mezi nimi proplétáme. Když vjíždíme do města, doprava ještě více houstne, přidávají se i nákladáky... Dostáváme se do zácpy, když najednou vidíme, jak si to Klaudyja namířila do protisměru. Zřejmě je to jediná šance, jak se z tohoto šrumce co nejdřív dostat, takže ji následujeme. Tomu říkám adrenalin. Kdyby nás viděli naše rodiče, už by nás nejspíš nikam nepustili. Proplétáme se neuvěřitelným způsobem, před odbočkou doleva asi všichni v duchu líbáme svatého Kryštofa, zhluboka se nadechujeme a jedéééé! Kambodžští řidiči jsou naštěstí ohleduplnější než indiští a když vidí bílé tváře, které zešilely a motají se mezi nimi, zdá se, že mají pochopení. Případá mi až neuvěřitelné, že do půjčovny dojíždíme naprosto v pořádku. Byl to Zážitek.

Večere byla tentokrát skutečně zasloužená, dopřáváme si i kambodžské pivo Angkor. Je chutné. Dobře najedeni se jdeme dohodnout na výletu na další den. Chlapík, se kterým jsme se den předtím bavili, na místě není, ale se slečnou na recepci domlouváme odjezd na osmou hodinu ráno. Původně jsem myslel, že bychom věnovali chrámům ještě jeden den a jeli se podívat i na některé zajímavé vzdálenější, kde není tolik turistů, ale nakonec jsem i já musel uznat, že chrámů už bylo dost a chce to změnu. Shodujeme se tedy, že v pondělí ráno se pokusíme přesunout co nejbližší dalšímu našemu cíli, kterým je provincie Mondulhiri. Tam se jede přes město Kampong Cham, do kterého by měl jezdit ze Siem Reapu přímý autobus. V několika guesthousech se ptáme na odjezdy a ceny. Cena je všude stejná – normálně stojí autobus pět dolarů, ale kvůli festivalu je o dolar dražší. Nikdo už se ale nedovolal dopravci kvůli jízdenkám, máme tedy přijít ráno. Je jen otázka, od koho si jízdenky koupíme. Majitelka Mom's byla dost nepříjemná, takže ačkoli se s ní domlouváme, že se u ní v sedm hodin ráno zastavíme, dáme přednost spíš vedlejšímu guesthousu, kde byli velmi milí. U nich jsme si také všimli spousty fotografií rodinných příslušníků, na

což si tu zřejmě dost potrpí. Ale vlastně jsme něco podobného zaznamenali už i v rodinné restauraci v thajském Aranyaprathetu.

Kompong Phluk (neděle 25. listopadu)

Po snídani v „naší“ restauraci a koupi jízdenek na autobus u milých sousedů přicházíme přesně v osm hodin ke guesthousu Two Dragons. Průvodce je připraven, takže nasedáme všichni do jednoho tuk-tuku a vyrážíme na výlet. Rozhodli jsme se pro bližší vesnici na jezeře nazvanou Kompong Phluk. Je z nabízených dvou menší, ale můžeme se tam i projet zatopenou mangrovovou džunglí.

Jedeme asi třicet kilometrů na jihovýchod po asfaltové silnici, pak odbočujeme na polní cestu. Kolem ní se vine vesnice plná dřevěných domků na kůlech, před kterými se pase nebo jen tak polehává dobytek, suší se rýže, odpočívají nebo pracují vesničané. Mnoho z nich, hlavně děti, na nás mává a volá „Hello, hello!“ Už teď je na co se dívat, co fotit a natáčet. Lidé jsou tu vážně neuvěřitelně milí. A nic po nás nechtějí! Jen pozdraví, zamávají, usmějí se a zase se dál věnují práci, hraní nebo odpočinku. Říkáme si, že až se budeme vracet, chceme si aspoň kus téhle cesty projít pěšky a v klidu si to všechno vychutnat.

Zastavujeme u malého doku se čluny a na jeden z nich přesedáme. Je vybaven ratanovými židličkami, svítivě oranžovými záchrannými vestami (aspoň pro klid duše) a hlavně stříškou, která nás ochrání před pražícím sluncem. Kromě nás a našeho průvodce, který se chystá lod'ku řídit, je tu jen asi dvanáctiletý klučina coby jeho pomocník a mladá místní žena s miminkem. Vyplováme po úzké říčce, míjíme rybáře po pás ve vodě i na lod'kách a další vesničany. Po chvíli už se kolem nás rozprostírá voda, jejíž konec je v nedohlednu. My ale stále plujeme v úzkém pruhu vymezeném okolním křovinatým porostem. Najednou lod'ka zastavuje, zřejmě nás postihla nějaká technická závada. Tak to není zrovna příjemné, nikde kolem nic kromě spousty vody. Za pár minut je ale, zdá se, vše v pořádku, jen chlapec – pomocník vylévá z lodě vodu, která se tam nejspíš právě kvůli závadě dostala.

Ani nevím, jak dlouho jsme jeli, než jsme dorazili k cíli. Nicméně to byla příjemná projížďka, na jejímž konci nás uvítaly tři řady dřevěných domků na vysokých kůlech. Kůly mají asi sedm metrů, ale teď jsou z nich nad vodou vidět zhruba tři metry. Když ale období sucha dosáhne svého vrcholu, voda úplně zmizí, kůly se celé odhalí a pro obyvatele vesnice závislé na rybolovu to znamená stěhování za obživou o několik kilometrů dál. V době naší návštěvy ale vesnice žije naplno svým životem. Děti se koupou, hrají si nebo myjí nádobí, ženy vaří nebo obchodují na člunech, většina mužů je zřejmě na lovu. Kromě domů jsou tu na kůlech i miniaturní chlívký pro prasata nebo podobné přibytky pro slepice. Je to pastva pro oči, nevíme, kam se máme dívat dřív.

Zastavujeme u chrámku, který slouží jako škola. Vítají nás tu děti, které si užívají volného dne. Průvodce nás zavádí do domu, z jehož střechy se nám naskýtá pohled na celou vesnici jako na dlani. Je to paráda. Je trochu zvláštní pocit vidět lidem až do kuchyní a ložnic, ale pro ně je to zřejmě něco naprosto přirozeného. Když na fot'ák nasazuju teleobjektiv, připadám si trochu jako paparazzi, ale tohle se prostě musí zaznamenat. Vydrželi bychom tu stát a pozorovat čilý ruch snad hodiny, ale musíme se posunout dál. Cestou ven z domu potkáváme staršího mnicha. Ptá se nás na pár otázek, a pak mi znenadání podává ruku a děkuje za naši návštěvu. Jsem tím docela zaskočen a ještě více poctěn. Ruku natahuje i Klaudyja, ale mnich se důrazně, skoro až polekaně odtahuje. Ženám totiž mniši ruku podávat nesmějí. Takže jsme zase o něco chytřejší.

Venku nám náš průvodce u naučné tabule ukazuje, jací živočichové (především vodní) se v téhle oblasti nacházejí. Mezitím fotíme a natáčíme děti, které se tomu vůbec nebrání, spíš naopak – dělají různé pózy a královsky se baví, když jim ukazuju nafocené snímky. Bonbony i propisky jsme bohužel nechali ve městě. Znovu nasedáme na člun a přesouváme se kousek dál k domku, kde se můžeme občerstvit a dojit na záchod. Cestou jsme viděli plachty, na kterých se suší cosi oranžového. Na náš dotaz se dozvídáme, že to jsou krevety. A za chvíli už dostáváme plný talíř čerstvě vylovených a uvařených oranžových potvor. Škoda že mi to nic neříká, ale Libor s děvčaty si tuhle pochoutku nenechávají ujít. Jako pozornost podniků to bylo velmi milé zpestření.

Po občerstvovací pauze nás čeká projížďka zatopeným mangrovovým lesem. Musíme se rozdělit po dvou, lod'ky (takové dřevěné kanoé) jsou poměrně malé a hlavně velmi mělké. Působí celkem vratce, prý se nemáme moc prudce hýbat. No nazdar. Navíc se prý v mangrovech můžeme setkat s hady, pavouky a další havěť. Obě kanoé řídí

pomocí dlouhého klacku mladé ženy. Jízda je poklidná, když se dostáváme mezi větve stromů, nastává naprosté ticho, které jen občas naruší hluk motoru lodí projíždějících o kus dál. Je to příjemné, i když jsem čekal trochu větší divočinu. Ženy odměňujeme pár tisíci rielů a přeseďme znovu na bytelnější lod'. Průvodce nás zaváží dál do jezera a zastavuje. Všude kolem nás je voda, připadáme si jako na volném moři. Prý se můžeme i vykoupat, voda je teplá. Na to ale nemáme ani plavky, ani odvahy. Vychutnáváme si blažený klid a šplouchání vody. Pak si povídáme s průvodcem a dozvídáme se spoustu zajímavých věcí o životě zdejších lidí i jeho samotného. Například to, že se anglicky (velmi dobře) naučil v thajském uprchlickém táboře v době občanské války. Konečně jsme se taky naučili aspoň jedno khmerské slovíčko – „o'kun“, což znamená děkuji.

Cestou zpátky nabíráme další dva pasažéry, starší místní pár. Kormidla se ujímá hoch. Tak nejen motorky, ale i lodě tady řídí snad od plenek. Jízda je velmi příjemná, v myslí si přehrávám právě prožité zážitky a je mi moc dobře. Blažené výrazy mých souputníků dávají tušit, že jsou na tom podobně. Ted' už je nad slunce jasné, že lidé jsou v Kambodže prostě skvělí – milí, usměvaví, otevření, bezelstní, veselí a přátelští. A vypadají spokojeně. Nepřipadá nám, že by tu byla bída. Země není tak rozvinutá jako třeba Thajsko, ale jídla mají podle všeho dost (rýžová pole jsou všude, domácího zvířectva je taky kolem nás spousta) a zdá se, že jim to k životu stačí. Naopak nám přijde, že jsou Kambodžané pohodlní, rádi odpočívají, jen tak se pohupují v síti nebo hrají kulečnick či volejbal. Ten volejbal mě docela překvapil, je tu vážně hodně rozšířený a často jsme viděli nataženou síť třeba jen tak mezi chatřemi.

Připlouváme zpátky do „pozemní“ vesnice a Klaudyja má tu čest použít kadibudku jednoho ze stavení. Nasedáme na tuk-tuk, ale po chvíli si necháme zastavit, protože se chceme projít jen tak pěšky. Snad od každého domu se ozývá „hello, hello“ nebo „bye-bye“, děti za námi vyběhají, aby nás pozdravily a nechaly se vyfotit a natočit na video. Dýchá na nás pohoda a příjemná atmosféra. Byl to krásný výlet.

Všechno ale jednou skončí a my už se musíme vrátit zpátky do města. Přijíždíme po třetí hodině odpolední a naše kroky neochvějně míří ke stolům restaurace Star Rise. Po, jak jinak než výtečném, obědě zkusíme další značku piva, tentokrát Anchor, jehož název tu čtou jako „ančor“. Zjistíme, že nám chutná ještě podstatně víc než Angkor a stává se tak naším favoritem. Protože nevíme, jestli se sem ještě dostaneme, pověřujeme Vety, aby za nás zanechala na zdi restaurace zápis „4 ČEŠI VYZKOUŠELI CELÝ JÍDELNÍČEK ☺, 23.-25.11.07“, který Libor ornamentálně dotvořil, a připojili jsme své podpisy.

Dali jsme se trochu do pucu a vyšlápli si na procházku do centra města, kde jsme zatím nebyli. Cestou nás odchytila majitelka Mom's a snažila se nám dost nevybíravým způsobem vnutit lístky na autobus. Klaudyja jí s klidem oznámila, že už lístky máme, což dámu velmi rozčílilo. Tvrdila, že už je pro nás koupila (tomu jsme tedy ani trochu nevěřili) a že jsme „crazy“. Pak jen mávla rukou a nechala nás jít. Neměli jsme z toho zrovna příjemný pocit, ale stalo se. Tahle paní vlastně byla asi jediný nepříjemný a arogantní člověk, na kterého jsme v Kambodže narazili.

V centru města jsme našli tržnici a také dost „bílých“ turistů, takže jsme se jen ujistili, že rozhodnutí ubytovat se dál od centra bylo rozumné. Koupili jsme pohledy, ochutnali místní sladkosti a vydali se zase zpátky. Už tak veskrze příjemný den jsme se rozhodli zakončit masáží celého těla, kterou tu nabízejí za pět dolarů. Byli jsme uvedeni do sytě oranžově vymalované místnosti, kde jako by přesně na nás čekaly na zemi čtyři bílé povlečené matrace s oranžovým přehozem a na každé z nich roztomilé pyžamo. Vypadali jsme v něm jako zdravotní sestry. Mladé masérky na sebe nenechaly dlouho čekat, tedy kromě té, která měla masírovat mě. Ležel jsem tam jak v mauzoleu, než asi za dvacet minut dorazila. Masáž byla poměrně důkladná a celkem bolestivá. Vety měla ale zřejmě největší problém s tím, že na některých partiích byla také lechtivá. Každopádně hodinku jsme si pěkně užili a jako návodavek jsme ještě každý dostali šálek čaje. Chtěli jsme se s ním usadit na gauč, ale zjistili jsme, že nemáme zadky asijských rozměrů a Vety prostě zůstala trčet ve vzduchu. Pobavili jsme se jak my, tak masérky. Troufám si ale říct, že my podstatně víc.

Po dnešním konfliktu se nám nechtělo procházet kolem Mom's, takže jsme to vzali zadem. Ukázalo se, že je tu řada dalších guesthousů, o kterých jsme vůbec nevěděli. V jednom z nich jsme se navečeřeli za asistence desítek dotěrných komárů. Pak už nás čekalo balení a poslední noc v Siem Reapu.

Kampong Cham, Snuol (pondělí 26. listopadu)

Autobus do Kampong Chamu měl odjíždět v 7:30 z nádraží, ale my měli čekat v 6:50 před guesthousem, kde jsme si koupili lístky. Dopravce totiž minibusem objíždí taková místa a postupně nabírá cestující. Když odbila sedmá hodina a minibus nikde, trochu jsme znervózněli. Za pár minut už jsme ale nasedali a mířili k dalším sběrným místům. Cestou se k nám přidalo třináct cizinců (nejspíš Australanů) a my jen doufali, že s námi nepojedou až do Mondulkiri. Tam by mělo být turistů málo, takže by byl celkem pech dorazit tam rovnou s takovou bandou. Zhruba v půl osmé projíždíme kolem místa, kde jsme nasedali, a trochu nás zarazí, proč jsme se až doted' vozili po městě.

Na nádraží už je připraven nejen náš autobus, ale i spousta prodejců baget, sýrů Veselá kráva, balené vody, ovoce a dalších variant snídaně. Odoláváme náporu a nastupujeme do autobusu, ve kterém to páchne jako naložené zelí. Sedačky jsou ale pohodlné a za pár minut už o zelí nic nevíme. Zato klimatizace o sobě dává vědět dost razantně, takže na první zastávce si necháváme vyndat bágly a vytahujeme deky, které se na nás záhadným způsobem přilepily při výstupu z letadla AIR MALÉR. Ty nás ale neochrání před kolovrátkovým karaoke, které je nám servírováno celou cestu s volume doprava. Přemýšlíme, jestli je to stále jedno DVD popadesáté dokola, nebo jestli tu mají jen jednoho hudebního skladatele.

Další zastávka je občerstvovací. V podstatě každý dálkový autobus cestou několikrát staví na domluvených místech, kde jsou připraveny restaurace nebo stánky s jídlem. Teplé jídlo tady nevypadá příliš vábně, takže kupujeme pár kousků ovoce. Klaudyja ale odvážně zkouší bagetu plněnou něčím, co vypadá jako lančmít, jarní cibulkou, okurkou a neidentifikovatelnou směsí. Blažený výraz na její tváři nás ubezpečuje, že tohle je dobrá koupě, takže jdeme do toho. Od této chvíle se bagety, příjemný pozůstatek francouzské koloniální éry, stávají naším oblíbeným pokrmem.

Na autobusovou zastávku v Kampong Chamu přijíždíme pár minut před třináctou hodinou a hned po výstupu se nás ujímá horda taxikářů. Podle informací, které jsme měli k dispozici, bychom se měli dostat taxikem do Snuolu asi za hodinu a půl a za zhruba čtyři dolary. Odtud pak pickupem do Sen Monoronu, hlavního města provincie Mondulkiri, za čtyři pět hodin. Teoreticky bychom se tedy mohli až na místo dostat ještě dnes večer. Oslovujeme mládence, co nás obstoupili ze všech stran, a ti ochotně někomu volají, aby zjistili, co a jak. Prý nám zajistí taxi do Snuolu za čtyřicet dolarů. No tak to se tedy zbláznili! Nasazujeme bágly a odcházíme si něco sehnat sami. Nikdo o nás ale nejeví zájem, až jeden tuk-tukář nám nabízí, že nás za dolar zaveze na stanoviště taxi a sběrných dodávek, kde bychom měli mít větší výběr.

Po pár desítkách metrů vysedáme u další hordy taxikářů. Nabízejí odvoz do Snuolu za čtyřicet dolarů. To se nám snad jenom zdá. Dokážeme to stáhnout na třicet, ale víc ani ň. S vidinou taxíku jen pro sebe se loučíme a smiřujeme se s možností sběrných dodávek. Ty na místo, kde stojíme, přijíždí jedna za druhou, narvané zbožím a lidmi neuvěřitelným způsobem. Málokterá z nich má ale namířeno naším směrem. Když už se taková objeví, řidiče hned odchytne některý z mužů, co s námi domlouvali cenu, a nabídka je tak identická. Tohle vypadá jako mafie, se kterou jsme se v Kambodže zatím nesetkali. Všichni mají mobily nebo vysílačky a domlouvají se. Jdeme o kus dál a pokoušíme se dodávky zastavit a oslovit dřív, než dojedou na stanoviště. Jeden takový se chytne, vypadá to, že by nás do Snuolu vzal, ale než se s ním stačíme domluvit na ceně, už je u něj jeden z mafiánů a nutí ho nabídnout nám to za stejně nekřesťanských podmínek. Tohle vypadá beznadějně.

Bezradně bereme bágly a jdeme prostě jen tak nazdařbůh kolem silnice s nadějí, že se stane zázrak. Když se ani po asi čtvrt hodině nestane, odbočujeme k autobusovému nádraží, abychom zjistili, kdy jede další den autobus. Nerad se vzdávám, a tak ponoukám ostatní, abychom se prostě zkusili ptát místních, jestli by nás do Snuolu někdo neodvezl vlastním autem. První pokus probíhá u shluku poflakujících se pubescentů, kteří nám nerozumí ani slovo, dokonce ani Snuol napsaný v khmerštině jim nic neříká. Jdeme dál. Tentokrát se tu poflakuje skupinka dospělých, která nejeví známky znalosti angličtiny, ale na pomoc přivolávají pohledného mladíka, který se snaží, seč může. Obtížně nachází slova, ale jeho snaha je roztomilá. Nicméně naši situaci a žádost zřejmě nepochopil. Ujímá se nás asi čtrnáctiletá dívka, která vládne angličtinou o poznání lépe, s tím, že její strýc má dodávku. Necháme se k němu zavést. Mezitím nám holčička pokládá otázky, jako kdyby dostala za domácí úkol přepadnout cizince a nezávazně s nimi konverzovat. Zdá se, že nám tentokrát bude přát štěstí. Až do Sen Monoronu nás sice strýc zavést odmítá, ale do Snuolu by to šlo. Patnáct dolarů? Fajn, to bereme. Radši všechno ještě jednou rekapitulujeme, aby nedošlo k nedorozumění. Došlo. Nikoli patnáct, ale padesát! Tak tohle už nás vážně nebaví, zvedáme kotvy a rezignovaně odcházíme směrem k nádraží.

Cestou se nás jeden domorodec ptá, kam máme namířeno. Už jen bezmyšlenkovitě odpovídám, že do Snulou a spíš ze setrvačnosti se ptám, jestli nemá auto, kterým by nás odvezl. Muž namítá, že v půl čtvrté přece jede autobus. Jen kroutíme hlavou, že odpoledne tam žádný autobus nejede a jdeme otrávení dál. Na nádraží se pro jistotu ptáme, jestli přece jen ještě něco nejede. Ano, v půl čtvrté. Připadáme si jako největší troubové na světě – proboha, proč jsme se na to nezeptali, když jsme přijeli? Kupujeme lístky po třech dolarech a oddychujeme si. Jeden z mafiánů nás sleduje a zřejmě lituje, že mu unikl kšeft. Kdo chce moc, nemá nic.

Do odjezdu zbývá necelá hodina a v břiše už nám kručí, takže se vydáváme najít něco k snědku. U tržnice vidíme několik pojízdných ploten obklopených plastovými stoly a židlemi, takže sedáme. Jídelní lístek mají našťestí i s anglickými překlady, takže si pomocí něj i rukou a nohou objednáváme a sledujeme, jak nám taková mamina přímo před očima na obrovské pánvi nesmírně zručně naše pokrmy připravuje. Hygienik by z tohohle místa asi nebyl úplně nadšený a naši rodiče možná taky ne, ale my už jsme otrkaní a v klidu si pochutnáváme, jen to nedodělané vajíčko raději necháváme stranou.

V autobuse do Snulou jsme jediní cizinci. V autobuse převládají mladí, kteří se díky puštěné televizi baví jakýmsi sitcomem – aspoň pro nás nesrovnatelně lepší varianta zábavy než to příšerné karaoke. Po asi dvou a půl hodinách celkem pohodové jízdy vysedáme už za tmy ve Snulou. Co si budeme povídat, je to díra. Podle Lonely Planet by tu měl být jeden guesthouse, my těsně před zastávkou míjeli dva. Zkousíme první z nich a už chodba nepůsobí zrovna optimisticky. Nabízí nám čtyřlůžkový pokoj za pět dolarů. Na postelích jsou sice přehozy se strakatými květinovými vzory, ale jinak dost depka. Neútulno, nevoňavo, máme z toho spíš stísněné pocity. Korunu všemu nasadí šváb, který kolem mě proběhne, jako by se nechumelilo. Tak to ne. Vety s Liborem hlídkují na místě a já s Klaudyjí se vydáváme na průzkum. Hned vedle je další guesthouse, ale to by bylo z bláta do louže. Odhodláváme se tedy dál. Zahýbáme za roh a najednou kráčíme naprosto temnou uličkou. Ptám se sám sebe, proč jsem kapsu s peněženkou a doklady nenechal na pokoji, a nestačím se divit, k jaké neohroženosti nás ten šváb vyburcoval. Za dalším rohem vidíme dva guesthousy, které vypadají už zvenku podstatně líp než to doupě, ve kterém jsme složili bágly.

V prvním z nich nám paní sice moc nerozumí, ale pokoje vypadají čistě a podstatně útulněji. V podstatě na to kýváme, ale mě to nedá a ponoukám Klaudyji, abychom zkusili i ten protější. Pán umí celkem dobře anglicky, pokoje na nás působí ještě o fous líp, takže bereme tohle. Vracíme se pro Libora s Vety, kteří na pokoji ani těch pár minut nevydrželi a šli nás radši vyhlížet na balkon. Nového pana domácího se ptáme, jak je to s odjezdy pickupů do Sen Monoronu. Neví, ale slibuje, že se zajde zeptat. My se zatím jdeme navečeřet. Nechceme se ve tmě trmácet někam daleko, takže vybíráme první výkrmnou, která nám padne do oka. Vypadá jako velká garáž s vysokánským stropem, kterou naposledy vymalovali asi před sto lety. Taky to tu trochu působí jako psí výběh. Pokud by v Kampong Chamu český hygienik nejásal nadšením, tady by ho rovnou klepla pepka. Holt tu mají jiné priority. Jídlo je totiž jako zatím vždy výborné. Za směšné peníze jsme dostali každý svou porci a dohromady plný kastrol rýže.

Po večeři nás domácí informuje, že pickup by měl odjíždět mezi osmou a devátou hodinou, takže si domlouváme sraz na sedmou, abychom si zajistili co nejlepší místa, ideálně uvnitř vozu.

Snuol, Sen Monoron (úterý 27. listopadu)

Ráno zjišťujeme, že je Snuol ještě špinavější díra, než jsme mysleli. Tak tohle je asi „echt Kambodža“. Ještě než stačíme dojít k autobusové zastávce, odchytává nás poměrně solidně vyhlížející chlapík a ptá se nás, kam jedeme. Když odpovíme, že do Sen Monoronu, ukáže na svůj pickup a říká nám, že odjíždí v jedenáct hodin. To se nám zdá hodně pozdě, takže obcházíme další auta, kterých se tu vyrojilo celkem dost. Při dotazu na Sen Monoron ale všichni ukazují na ten samý vůz. Zřejmě není šance se odtud dostat dřív než v jedenáct. Odnášíme tedy bágly do auta a domlouváme se na čtyřech místech v kabině. Jedno stojí šest dolarů, na korbě je to za pět, takže není co řešit. Když nám dávají batohy na korbu, nesměle a naivně se ptám, jestli je pak něčím přikryjí, kdyby náhodou přšelo. Chlapík mě se smíchem uklidňuje, že v tomhle období roku přece neprší.

Není ani půl osmé a jsme v malém městečku, kde toho není moc k vidění. Nu což, aspoň si tu díru pěkně projdeme. Nakonec se nám tu vlastně líbí, je to něco úplně jiného než nablýskaný civilizovaný Siem Reap a chrámy v jeho okolí zaplavené turisty. Tady jsme trochu za exoty, skoro si se svým Nikonem připadám až nepatřičně. Jenomže lidi jsou tady vážně báječní a fotogeničtí, takže fotím skoro na každém rohu. Zaujaly mě třeba tři babky – údajně staré vdovy,

co jen tak seděly u krámků. Nejdřív se tvářily vážně a důležitě, ale když jsem jim pak ukazoval na displeji fotky, propukly v hurónský smích a na tvářích se jim vykouzlily roztomilé úsměvy. Odměnil jsem je za to pár tisíci riélů. Je tu samozřejmě i spousta dětí, to jsou objekty nejděčnější.

Máme chuť na snídani, sedáme si tedy do jedné jídelny. Hned dostáváme na stůl konvici, ale nevíme, co s ní. Holky s Liborem si objednávají jako vždy výtečné kafe (to se v Kambodže obvykle podává s asi 1,5 cm vysokou náloží sladkého kondenzovaného mléka), ale vzhledem k tomu, že obsluha neumí ani slovo anglicky, nastávají trochu zmatky a nějakou složitější snídani raději vzdáváme. O kousek dál si pak kupujeme čerstvé křupavé bagety. Sice tentokrát bez náplně, ale i tak jsou moc dobré. Doplníme je ovocem, kterého je v Kambodže všude plno, včetně druhů, které u nás jen tak nevidáme.

Zbývající čas do odjezdu trávíme v další restauraci, která se ukáže být tím typem, u které stojí autobusy. Když tam jeden z nich vyklopí asi dvacet starších zřejmě Holanďanů, nejsme z toho zrovna nadšení a jen doufáme, že nemají stejný cíl jako my. Při lelkování upoutá můj zrak něco, co kus pod střechem jen tak visí ve vzduchu. Že by to byl pavouk? Jdu se podívat zblízka a pro Vety ani pro sebe nemám dobrou zprávu – je to skutečně pavouk, který měří s nataženými nohama dobrých dvacet centimetrů. Celou dobu ho pak s Vety pozorujeme, jestli je na svém, pro nás bezpečném, místě.

Před jedenáctou se přesouváme k našemu pickupu. Zjistíme, že jsou tu najednou dva a taky osm mladých turistů. Mládenci působí velmi sebevědomým a telecím dojmem, dámy nám také nejsou dvakrát sympatické. Bohužel se navíc dovídáme, že řidič ještě čeká na nějaké zboží, které má odvézt spolu s námi. Cizinky si zatím zkoušejí, jak se jim bude na korbě pěkně sedět. To ale ještě netuší, co je čeká. Kolem půl dvanácté konečně přijíždí auto se zbožím. Lépe řečeno auto narvané krabicemi. Místní mládenci se dávají do práce a na naší korbě se začíná kupit pořádná halda. Aby byla ještě větší legrace, povežeme i novou motorku. Dobrých deset minut zabere, než se ji podaří upevnit na korbu tak, aby nespadla. Cizím dámám docházejí slova, tuhne úsměv na rtech a v očích se zračí sice rádobý potlačovaná, nicméně jasně patrná hrůza. Škodolibě se bavíme a jsme rádi, že jsme tu byli včas, abychom si zajistili místa vevnitř. Čeká nás totiž pořádně prašná a hrbolatá cesta a skutečně nemusíme mít úplně všechno.

Když je všechno naloženo a my můžeme konečně nasednout a vydat se na cestu, řidič nám doporučuje, aby dva z nás šli na korbu, protože vnitřek je sice dimenzovaný pro šest cestujících, ale nepočítalo se s našimi „evropskými“ dimenzemi. Je pravda, že víc než tři z nás se na zadní sedačku určitě nevejdou a dopředu k řidiči se taky stěží vecpou víc než dva lidi. Do toho se cizí dámy Libora ptají, kolik platíme. Libor bezelstně odpoví, že šest dolarů, na což cizinky okamžitě a zákeřně reagují tím, že za vnitřek nabízejí deset. To jste se, dámy, pěkně vybarvily. Kdepak, my tu strašíme už od sedmi, tak si zasloužíme trochu komfortu. Řidič je naštěstí férový a jejich nabídku nepřijímá. Nicméně to nic nemění na tom, že se nás dopředu šest nevejde. Spolu s námi se tam má složit ještě manželský pár s malým dítětem. Tatínek je kabráček, takže dobrovolně leze na korbu a my ujišťujeme řidiče, že zaplatíme za pět míst.

Pokud jsem psal o komfortu, zase tak žhavé to nebylo. Libor, Vety a Klaudyja se vecpali na zadní sedadlo tak, že jakýkoli pohyb byl takřka nemožný. Vepředu seděl z jedné strany řidič, z druhé matka s dítětem a ve zbývajícím asi čtyřicetcentimetrovém prostoru jsem byl nakřivo namáčknutý já. Kdyby tam aspoň nebyla ta řadičí páka... Řidič při startu položil záhadnou otázku, jestli se nám líbí khmerská hudba. Slušně, i když poněkud váhavě jsme odpověděli, že dejme tomu, ale rozhodně ne čtyři hodiny v kuse. Obávám se, že řidič odpověď nepochopil zcela správně. Celou cestu střídal jednu kazetu za druhou. Šum dosahoval takového stupně, že by to nedokázaly ani staré emgetonky, takže o to hlasitěji musel náš DJ nahrávky pouštět, aby vůbec něco bylo slyšet. Reprobedny se nacházely přímo u zadních partií Libora a Klaudyje, kteří tak nehorázně trpěli, nepomáhalo ani ucpávání polštářky. Občas jsem se snažil nenápadně otočit ovladačem hlasitosti doleva, ale efekt byl velmi krátkodobý.

Cesta byla skutečně náročná, dámy na korbě si musely užít své. Obrovské výmoly, cesta plná červeného prachu, který rozvířilo každé vozidlo jedoucí v protisměru. Když jsme potkali autobus, nechápali jsme, jak může tuhle trasu vůbec projet. I my jsme museli několikrát zastavovat a vodou chladit motor. Zhruba v polovině jsme se mohli aspoň trochu protáhnout při občerstvovací pauze. Byl pro nás nachystán zhruba tucet hrnců, ze kterých jsme si mohli nabrat, co hrdlo ráčilo, za jednotnou cenu 1 500 riélů. Druhá polovina cesty proběhla v podobném duchu, jen jsme se snažili řidiče trochu víc vyzpovídat – kde se naučil anglicky, jak často tuhle trasu jezdí, kdy zase pojedou zpátky, kde by nám doporučil se ubytovat... Mezitím se začala měnit krajina, objevily se zelené kopce, které jsou pro provincii Mondulkiri charakteristické.

Na místo jsme dorazili při západu slunce. Nechali jsme se vyložit u jednoho z guesthousů kousek stranou od centra a domluvili se s řidičem, že se s ním možná v pátek ráno svezeme zpátky. Long Vibol Guesthouse působil luxusně. Obrovská zahrada japonského stylu, prostorná a čistá restaurace s dřevěnými lakovanými stoly a sedátky, dřevěné bungalovy. Pokoje vypadaly dobře (nechyběla obligátní televize) a cena deset dolarů za dvouůžák v takovém prostředí nám přišla rozumná. Chtěli jsme se ještě podívat jinde ve městě, ale dneska určitě zůstáváme tady.

Hned, jak jsme zasedli ke stolu na večeři, dostali jsme na stůl konvici s čajem a pět šálků. Čaj jsme pojmenovali „hliněnka“, protože nám připomínal čaj z kopřiv nebo bramborových slupek. Ale člověk si zvykne na všechno a po chvíli už nám chutnal. Jen nás zarazil ten počet šálků. Trochu předběhnu a prozradím, že jindy nám zase přinesli jen tři a občas nastal i zmatek s objednávkami. Jídlo ale bylo dobré a měli tu i pivo Anchor, takže nám v podstatě nic nescházelo. Záhy se v restauraci objevila skupinka velmi solidně vyhlížejících osob a zjistili jsme, že tu s námi pobývají i pracovníci Červeného kříže. Takže jsme v dobrých rukou.

Po večeři jsme se vydali prozkoumat městečko. Z materiálů, které jsme načetli před odletem, jsme nabyli dojmu, že Sen Monoron je horská víska s dřevěnými domky, kde o turistu člověk nezakopne, anglicky tu umí dva lidé, z nichž jeden je mladý Brit, který si tu otevřel jediný bar ve městě. Najednou jsme měli pocit, že zmíněné materiály nepocházely z roku 2005, ale z předminulého století. Za neuvěřitelně krátkou dobu tu musely vyrůst přepychové nablýskané resorty, jediný bar ve městě je zavřený, ale hned vedle něj otevřeli místní jiný. S angličtinou to tu sice žádná sláva není, ale domluvit se dá většinou celkem v pohodě. Vyslovujeme svou obavu, že nebude dlouho trvat a z odlehle, klidné oblasti se stane rušná turistická destinace. Koneckonců, už sem dokonce zavedli i pravidelnou autobusovou linku z Phnom Penhu.

Na procházku jsme se museli vybavit baterkou, protože veřejné osvětlení až k našemu guesthousu nezavedli, ale tmy využili místní podnikavci a na místě přistávací plochy pro helikoptéry napnuli plátno a promítali jakýsi film. Bylo narváno.

Ve dvou guesthousech jsme se zeptali na ubytování a možnost domluvit výlet na druhý den. Ohledně ubytování jsme se ujistili, že jsme neprohloupili. Ohledně výletu byla situace celkem neutěšená, dokud nás nenapadlo zajít do výše zmíněného baru. Přesně ve chvíli, kdy jsme překročili jeho práh, sice zrovna vypadl proud, ale stejně jsme museli počkat, než přijede majitel, který nám výlet nabídne. Když dorazil, světlo zase fungovalo. Byl to moderně oblečený a inteligentně vyhlížející mladík s velmi slušnou angličtinou. Chtěli jsme se zajet podívat na vodopády Boo Sra a navštívit některou z domorodých vesnic. Nabídl nám čtyři motorky s řidiči, z nichž jeden by byl on coby průvodce, a to za patnáct dolarů na osobu. Vzhledem k tomu, že v našem guesthousu nám to nabízel za stejnou cenu, ale bez průvodce (+ deset dolarů), a jinde jsme moc úspěšní nebyli, plácli jsme si. Ráno nás motorkáři vyzvednou přímo u nás.

Domluvení a unavení jsme se vydali do pelechů. Když už Libora a mě televize pěkně uspala, ozval se z vedlejšího pokoje jekot. Za chvíli u nás t'ukala Klaudyja, abychom šli zabít zvíře, které se u nich schovává pod lištou na elektrické kabely. Libor neohroženě lištu odkryl, identifikoval škůdce a nožem pořádného švába zneškodnil.

Boo Sra, Sen Monoron (středa 28. listopadu)

Před snídaní jsme si všimli asi největšího motýla, jakého jsme kdy viděli. Bohužel měl poraněné křídlo. Nu a my doufali, že si dnes nic neporaníme. Například mě totiž čekala první jízda na motorce v životě. Vždycky jsem tvrdil, že mě na tenhle d'ábelský stroj nikdo nedostane a ejhle...

Náš průvodce jménem Prak dorazil i se svými kamarády přesně. Čtyři motorky (jediná aspoň trochu terénní, tři úplně obyčejné), čtyři mladí pohlední kluci (tedy ten, kterého osedlala Vety, až tak moc pohledný nebyl, ale milý rozhodně ano) a čtyři postarší odvážlivci. Bez příleb (tu měl z nás osmi jen Prak coby vedoucí výpravy) a s veškerou svou důvěrou jsme nasedli za mladíky, pevně se chytili a nechali se unášet za dalšími zážitky. Po prvních stovkách metrů jsem byl přesvědčen, že tohle prostě nemůžu přežít. Kluci se s tím moc nepárali, cesta byla poměrně drsná, sešupy příkré a představa pádu bez přilby děsivá. Nicméně po pár minutách jsem se poměrně úspěšně strachu zbavil a začal si jízdu užívat. Jeli jsme krásným prostředím (kopečky, džungle), vítr nám rozcuchával vlasy (s výjimkou Libora,

pochopitelně) a já postupně začínal chápat to podmanivé kouzlo. Jen mě mrzí, že se to všechno nedá zaznamenat, vyfotit... Snad se aspoň Liborovi podaří něco málo natočit na kameru.

Po necelých čtyřiceti kilometrech přijíždíme k největšímu vodopádu v provincii, kterému říkají Boo Sra. Při vzájemném pohledu na naše tváře propuká všeobecné veselí. Prach nám totiž pěkně zaneřádl tváře a především ti, kteří měli brýle (tedy holky s Liborem), vypadali dost komicky. Prak navrhuje, abychom jeli nejdřív dál do vesnice, a pak se teprve pokocháme vodopádem. Souhlasíme, znovu nasedáme a plni adrenalinu se vydáváme na dalších šest kilometrů. Po chvíli ale musíme sesednout, protože terén je hodně blátivý a s námi by chlapci kopec před námi nejspíš nevyjeli. Pak už se zase vezeme a za pár minut už se ocitáme ve vesnici Boo Sra. Jelikož to byla moje první zkušenost s motorkou, neobratně z ní slézám stranou, na které je výfuk, o který si dost nepříjemně spálím lýtko. V průběhu dne se ukáže, že to nebyla poslední spálenina, která nás potkala.

Dozvídáme se, že vlastně všichni naši motorkáři z této vesnice pocházejí, takže jsme si lepší průvodce ani nemohli přát. Procházíme se, vychutnáváme klid (jsme tu jediní turisté!) a pozorujeme vesničany při práci – tu se svazuje, suší a přebírá rýže, tam zase starší žena tká látku na sukně. Všimáme si i bohatosti místní flory – pepřovníky, kávovníky, banánovníky s nádhernými květy. Kdy se nám zase poštěstí ochutnat pepř přímo z keře? Většina domů je novějšího khmerského typu, ale je tu k vidění i několik starších, tzv. typu pahlung. To je vlastně název zdejšího kmene a také jazyka, kterým tito vesničané mluví. S angličtinou tu samozřejmě moc nepochodíme, ale Prak ochotně tlumočí. Lidé jsou tu zase velmi milí a přátelští, nechají se bez problémů fotit a natáčet a dokážou projevit i smysl pro humor. U dětí je to tentokrát trochu složitější. Schovávají se před námi, ani ne ze strachu jako spíš z ostychu. A je to taková hra. Jakoby nenápadně jdou za námi, ale jakmile se otočíme a hlavně namíříme foťákem, utíkají zase pryč. Chce to malou lest. Bonbony jsme samozřejmě opět nechali „doma“, ale máme aspoň žvýkačky pro takové to domácí zvykání a chipsy. Zabralo to. Je legrační pozorovat asi deset dětí, jak všichni stojí a žvýkají. Taky podle toho dobře poznáme, na koho se ještě nedostalo. Děcka už jsou teď trochu přístupnější, ale pořád je z nich cítit podstatně větší odstup než u dětí z vesnice, kterou jsme navštívili před pár dny.

Došli jsme až na konec vsi ke špinavé říčce. Při návratu zpátky nás Prak zavedl stranou z hlavní cesty. Holcám ukázal kudy na toaletu a my s Liborem jsme se zatím šli podívat do místního katolického kostela. Prak nám vypráví, že ještě nedávno tu byli jen čtyři katolíci, teď už je jich kolem stovky. Farář přijíždí tak jednou za dva měsíce, ale lidé se chodí modlit pravidelně každou neděli. Zvenku by člověk poznal, že ta nenápadná dřevěná budova je kostel, jen podle jednoduchého kříže na střeše z vlnitého plechu. A v duchu jednoduchosti se nese i interiér. Místo oltáře jen na trámu přibitý krucifix, stůl, dvě vázy s květinami a obrázky Křížové cesty. Říkáme si, že takhle by měly vypadat všechny kostely.

Už nás ani moc nepřekvapilo, že těsně vedle kostela bylo volejbalové hřiště. A hned za ním se krčila malá dřevěná budova se střešou z vlnitého plechu, kterou nám Prak identifikoval jako místní školu. Smíme se podívat dovnitř? Žádný problém. Vstupujeme do jedné tmavé místnosti s několika lavicemi, tabulí a hlavně asi pětadvaceti nebo třiceti dětmi. Jakmile jsme vešli, děti rázem ztichly a dívaly se na nás jako na zjevení nebo svaté obrázky – těžko říct, co se jim v těch malých šošolkách zrovna odehrávalo. Každopádně nastalo takřka posvátné ticho, které narušilo jen cvakání mého foťáku. Těžko se ta atmosféra a celý zážitek popisuje, ale byly to jedny z nejzajímavějších a nejhezčích okamžiků, které jsme v Kambodže prožili. Obě Jany se pod tím dojmem rozhodly, že těmhle dětičkám pošleme obrovský balík s věcmi, které by je potěšily. Chceme jim už teď hned koupit aspoň nějaké dobroty, ale v přilehlých obchůdkách se nám nedaří nic vhodného sehnat.

Duševně naprosto uspokojeni znovu nasedáme na divoké stroje a míříme zpátky k největšímu vodopádu v provincii. Vodopád má dva stupně (někde se uvádí, že jsou tři), ale jeden je momentálně špatně přístupný. Nevadí, i tak je dost působivý. Nejdřív ho vidíme seshora. Naše kochání využívají motorkáři k umytí svých strojů – kde jinde než ve vodě, která jen o pár vteřin později tvoří mohutný vodopád. Ke spodní části se dostáváme po zaplacení dolaru na osobu. Prý je výtěžek věnován na nějakou charitu, takže ani moc neremcáme. Koneckonců pohled na vodopád za to stojí, a to začíná období sucha – v deštivém období musí být jeho síla ještě podstatně větší. Od jedné roztomilé staré paní si kupujeme banány a hned na místě je zhltneme. Děvčata rozvíjí svůj nápad s balíkem, berou si od Praka vizitku a vyzvídají, co by děti nejlépe potřebovaly.

Pak se pomalu chystáme k návratu. Už je zase pěkné vedro, ale na motorce to přece jen fičí, takže já si oblíkám mikinu. Libor si hraje na hrdinu a zůstává v tílku. Ještě večer toho krutě lituje, protože se pěkně spálil, navíc mu brašna s kamerou vytvořila spáleninu dost zvláštního tvaru. Ale to předbímám.

Jízdu si užíváme možná ještě víc než předtím, kocháme se okolím, chlapci jsou hraví, takže se průběžně předjíždíme. V pořádku se vracíme k našemu guesthousu. Ve třech – tedy vlastně v šesti. Po Vety a jejím fešákovi není ani vidu, ani slechu. Chvilí jsme v klidu, ale po pár minutách nás klid opouští. Snažíme si vybavit, kdy jsme tuhle posádku viděli naposledy, a závěry nejsou zrovna povzbudivé. Zkoušíme Vety volat, psát SMS, ale všechno marně. Prak nasedá na stroj a jede se podívat, kde uvízli. Zaháníme nepěkné myšlenky a doufáme, že třeba jen píchli, terén byl přece jen dost drsný a kamenitý. Naštěstí se právě tahle hypotéza ukazuje jako správná. Vety nám pobaveně vypráví, jak se ocitla v nějaké dílně, kde se pár místních chlapků jalo pneumatiku spravovat. Samozřejmě na ní mohli oči nechat a jeden z nich při opravě prý málem uhořel. Skoro Vety ten zážitek závidíme.

Jsou dvě hodiny, tedy nejvyšší čas na oběd. Po něm se jdeme projít – bývalá letištní dráha, na které se prohánějí auta a hlavně motorky, nefunkční turistická kancelář, jezírko, rušná ulice se stánky a obchůdky. Pak už jen navečeřet, pokecat a popít na pokojí, vstřebat zážitky z krásného dne a spát.

Sen Monoron (čtvrtek 29. listopadu)

Dneska máme v plánu takový odpočinkově-poznávací den. Chceme se jen tak v klidu projít po okolí a dojít k místnímu vodopádu. Jako první cíl volíme malý chrámek na kopci kousek od našeho guesthousu. Míjíme osmírukou sochu a přemýšlíme, co všechno to ten Buddha v tolika rukách drží. Naše nápady jsou ovšem nepublikovatelné. Na přílehlém kopci nacházíme skutečně malinký chrámek, spíš takovou kapličku se sedícím Buddhou a bohatou výzdobou. Pokračujeme kousek dál po cestě, kolem níž by měly být krátery po bombách, které sem kdysi naházeli Američani při vietnamské válce – kopec jako kopec, to je riziko příhraničních oblastí. Pár poměrně hlubokých kráterů skutečně nacházíme. Po několika minutách Vety dochází, proč se tomuto místu přezdívá Ementálový vrch.

Kolem přistávací antukové dráhy, která má rezavou barvu tak příznačnou pro tuhle oblast, se dostáváme k již známému jezírku. Dneska ale máme větší štěstí a můžeme pozorovat místní, jak v něm myjí nejen sebe, ale také nádobí nebo prádlo. Opouštíme město a doufáme, že správnou cestou pokračujeme směrem k vodopádu. A já osobně doufám, že tu konečně objevím kešuovníky, na které se tak těším. Mají totiž velmi zvláštní plod. Ale ať se dívám, jak se dívám, nic takového nikde nevidím. Asi už je po kešu sezoně. Po nějakých pěti kilometrech slyšíme zurčení vody smíchané se zvuky těžké mechanizace. Japonci tu totiž staví nějakou hydroelektrárnu nebo něco takového. Nicméně vodopád jsme našli.

Je sice nesrovnatelně menší než ten včerejší, ale má své kouzlo. Navíc jsme tu úplně sami. Tedy jen do chvíle, než se objeví naše „oblíbené“ dámy z korby a jeden další, tentokrát docela sympatický cizinec. Raději se přesouváme do altánku nad vodopádem a vychutnáváme si nejlepší manga, jaká jsme kdy jedli.

Na zpáteční cestě se děvčata vášnivě oddávají zpěvu, přičemž jejich repertoár nezná hranic. Ve městě kupujeme lístky na autobus do Phnom Penhu na druhý den ráno. Rozhodli jsme se, že je to jistější a pravděpodobně i levnější varianta než pickup do Snuolu a pak další do Phnom Penhu. Výlet končíme v baru, ve kterém jsme si najali Praka a jeho kamarády, a dopřáváme si tam každý po jednom koktejlu. Alkoholem na nás rozhodně nešetří. Hlavně děvčata tak trochu doufají, že se tu Prak objeví, ale prozatím si musejí nechat zajít chuť. Nakonec k setkání přece jen dojde, a to u večeře v našem guesthousu, kam Prak doprovodil osamělou turistku. Slibujeme mu, že do balíku pro děti přibalíme i české pivo pro něj.

Přejezd do Phnom Penhu (pátek 30. listopadu)

Jak jsme předpokládali, v autobuse se opět setkáváme s našimi milými dámami, které byly před třemi dny málem ochotny položit život za místo uvnitř pickupu. Nedivíme se tedy, že na zpáteční cestu zvolily, stejně jako my, autobus. Řidič pickupu nám tenkrát tvrdil, že místní lidé autobus na téhle trase rádi nemají, protože je především v deštivém

období dost nebezpečný. Cizinci ho ale prý mají docela v oblibě. Nám připadá poměr domorodců a turistů celkem vyrovnaný. Jsme ale zvědaví, jak si autobus poradí s terénem, který nebyl zrovna snadným soustem ani pro k tomu určený pickup s náhonem na všechna čtyři kola.

Byl to záhul. Párkrát to s námi bylo hodně nahnuté, párkrát jsme měli pocit, že jsme zlomili nápravu nebo minimálně píchli, zadky jsme měli otlučené, vnitřní orgány pořádně natřesené. Nikdy bych nevěřil, že se do Snoulu, té díry špinavé, kde končí tahle příšerná „silnice“, budeme tak těšit. Po více než pěti hodinách se konečně dočkáváme, nakupujeme zásoby ovoce a vody, protahujeme se a pokračujeme do kambodžské metropole. Druhá část cesty už je pohodová.

Do Phnom Penhu přijíždíme se západem slunce. Velkou nevýhodou Kambodže oproti Indii je nemožnost cestovat přes noc. Člověk tak kolikrát ztratí celý den, než se přesune z jednoho místa na druhé. Na druhou stranu je toho z okýnka autobusu, taxíku, tuk-tuku, dodávky nebo pickupu přes den zase docela dost vidět.

Na zastávce u Olympijského stadionu (ne, v Kambodže olympiáda nikdy nebyla) to na nás zkoušejí tuk-tukáři, ale jejich ceny jsou nehorázné, takže jdeme po svých. Phnom Penh není zrovna nejlepší místo na světě, pokud jde o snadnost orientace v něm. Město je protkáno několika bulváry (jeden z nich se jmenuje Československý) a stovkami ulic, které nemají jména, nýbrž čísla. Jenomže čísla jsou přiřazena dost chaoticky, takže ulice 125 rozhodně nemusí být vedle ulice 126 a podobně. Pěkně se tu motáme. Ptáme se policistů, ale ti jako kdyby se nás báli. Když nás to přestane bavit, zastavíme si tuk-tukáře, který nás po malém zaváhání (tuk-tuk se s námi při nástupu málem převrátil) za dva dolary odváží k vybranému guesthousu. Tam ale nemají volné vhodné pokoje, takže zkusíme štěstí za rohem v dalším, nazvaném Sunday Guesthouse. Úspěšně. Dvoulůžák s teplou vodou a televizí za sedm dolarů. Restauraci ale měli hezčí v tom prvním, takže právě tam se vydáváme na výbornou večeři.

Phnom Penh (sobota 1. prosince)

V Phnom Penhu bychom měli zůstat maximálně dva dny. Vybrali jsme pár míst, která bychom chtěli vidět, je jen otázka, jak rychle to zvládneme. Na začátek jsme zvolili depresivnější část – věci spojené s neskutečně krutým režimem Rudých Khmérů. Kambodžu ovládali v čele s diktátorem Pol Potem v letech 1975-79 a za tu dobu stihli vyvraždit údajně přes dva miliony Kambodžanů. Stačilo nosit brýle, umět cizí jazyk, mít vysokou školu nebo být učitelem a ortel smrti byl podepsán. Už jen ta představa je děsivá. Nejdříve si najímáme za 8 dolarů tuk-tuka na tzv. Killing Fields (Vražedná pole). Je to místo asi patnáct kilometrů za městem, na které tehdy přivázeli vězně, aby je tu zabíjeli a pohřbívali do hromadných hrobů. Taková „pole“ fungovala u všech větších kambodžských měst, ale nejznámějším je právě to phnompenhské, ze kterého bylo vytvořeno venkovní muzeum.

Středobodem je památník ve formě věže, kde jsou v prosklených vitrínách shromážděny desítky lebek a ošacení zavražděných. Kolem jsou pak krátery s popisky informujícími o počtu těl, která byla v daném hrobu nalezena. Jeden ze stromů je označen jako „Zabíjecí strom“, o který samozvaní vrazi mlátili dětmi, dokud je nezabili. Je tu i pár informačních tabulí, ale možná jsme od tohoto místa čekali trochu víc.

To se ovšem nedá říct o další zastávce. Muzeum genocidy Toul Sleng se nachází v centru kambodžské metropole a na jeho návštěvu člověk jen tak nezapomene. Před vstupem se na nás vrhli tři žebráci bez končetin. Nutno říct, že s výjimkou jednoho mentálně postiženého žebráka v Kampong Chamu byli jediní, na které jsme v téhle zemi narazili. To se s Indii nedá vůbec srovnat, tam byli na každém rohu.

Muzeum bývalo před rokem 1975 střední školou. Rudí Khmérové ji ale přeměnili ve vězení a mučírnu. Návštěvník se prochází místnostmi s mučícími nástroji, miniaturními celami, ale asi nejsilnější zážitek je galerie fotografií lidí, kteří tímto peklem prošli. Jsou tu vystaveny nejen portréty vyděšených a zmatených lidí, ale také záběry na umučené vězně. Jen sedm z nich přežilo a jejich fotografie z tehdejší i současné doby včetně krátkého vyprávění jsou k vidění též. Dříve byla součástí muzea i mapa Kambodže vytvořená z lebek utýraných, dnes je tu jen její fotografie. I teď, když o tom píšu, mám z toho všeho hodně nepříjemný pocit.

Po více než hodině už raději mizíme pryč. Necháváme se zavést ke Královskému paláci. Ten je teď ale zavřený, takže míříme k místní promenádě u řeky. Vypadá to tu jako v lázních, jen ta voda moc ke koupání neláká. Potěší

nás pohled na českou vlajku – jsou tu na stožárech pověšeny snad všechny vlajky světa, dokonce pěkně čisté. Hlad nás vyhání hledat nějakou příjemnou restauraci, což netrvá snad ani pět minut.

Po obědě jdeme ukojit nákupní potřeby na neznámější phnompenhskou tržnici Psah Thmei. Je to poměrně velká secesní budova se čtyřmi rameny a dá se tu sehnat oblečení, hodinky, brýle, nádobí, jídlo – vedle standardního ovoce a zeleniny taky například červi, škorpioni, tarantule, kudlanky a švábi.

Po prohlídce a decentních nákupech se vracíme zpět ke Královskému paláci. Vstupné je šest dolarů a dovnitř se smí pouze v tričku s rukávem. Holky v tílkách to vzdávají, my s Liborem jsme naštěstí oblečení předpisově, takže jdeme prozkoumat jednu z neznámějších památek ve městě. Je to komplex několika honosných staveb, z nichž nejzajímavějším má být tzv. Stříbrná pagoda. Název se odvíjí od unikátní podlahy pokryté pěti tisíci stříbrnými dlaždicemi. Ty jsou ale z větší části schovány pod koberci, takže se dá spíš obdivovat neuvěřitelné množství soch Buddha v nejrůznějších velikostech a z nejrůznějších materiálů.

Palác je velmi dobře udržovaný, zasazený v pěkné zahradě a šesti dolarů rozhodně nelitujeme. Jen je škoda, že v některých budovách se nesmí fotit ani natáčet. Libor ale využívá výklopného displeje své kamery a několik záběrů potajmu přece jen pořizuje.

Z Královského paláce vycházíme těsně před západem slunce. Nohy už máme celkem ušoupané, takže rádi využíváme nabídky mladého tuk-tukáře na odvoz do guesthousu. Když projíždíme poslední zatáčku, málem se srážíme s jiným tuk-tukem, ve kterém sedí – naše holky! Kdybychom to takhle chtěli naplánovat, určitě se nám to nepodaří. Děvčata nám vyprávějí, že neodolala lákadlům tzv. Ruského trhu a dokonce pořídila pár hadříků.

Večeři opět absolvujeme v nedalekém guesthousu Narin s výhledem na porodnici přes ulici. Tentokrát máme pocit, že si zasloužíme i moučník, takže si objednáme třikrát banánový koláč. Čekáme deset minut. Dvacet. Půl hodiny. Hodinu. Děláme si legraci, že ho snad teprve pečou nebo pro něj jeli do cukrárny. Když se konečně objeví obsluha, na náš dotaz se dozvídáme, že první koláč spálili, takže musí upéct nový, ať ještě chvíli vydržíme. Tak oni ho fakt dělají čerstvý! A za nějakých deset minut už se nám servírují obrovské kusy čerstvě upečeného výtečného koláče. Čekání se vyplatilo.

Jelikož jsme stihli v Phnom Penhu vidět v podstatě všechno, co jsme chtěli, rozhodli jsme se odjet už druhý den ráno do Kampotu na jihu. Lístky na autobus jsme koupili v guesthousu, kde nás ráno, podobně jako v Siem Reapu, vyzvedne sběrná dodávka.

Přejezd do Kampotu, ale nakonec Kep a hlavně Rabbit Island (neděle 2. prosince)

Dodávka skutečně přijela a zavezla nás na autobusové stanoviště, kde jsme opět potkali naše oblíbenkyně z Mondulkiri. Naštěstí zvolily jiný směr než my. V našem autobuse bylo docela dost turistů, což jsem také hned a nahlas komentoval slovy: „Samá bílá tlama“. Do toho se Kladyja s Vety domlouvaly, která z nich bude sedět u okýnka, načež pán sedící před nimi s úsměvem a plynou čestinou reagoval v tom smyslu, že asi záleží, na které straně bude slunce. Holt si musíme i tady dávat pozor na jazyk. Jako na potvoru zrovna před námi seděli čtyři postarší Češi.

Jen pár desítek kilometrů za Phnom Penhem si jeden z cestujících řekl o zastávku na čůrání. Hbitě jsem toho využil a vyběhl z autobusu konečně nafotit typickou kambodžskou krajinu – nekonečná rýžová pole a cukrové palmy. V zápalu focení jsem jen zběžně periferně zaznamenal nějaké dění po mé pravé straně těsně u autobusu. Až od holek jsem se dozvěděl, že to byl provizorní záchod. Prý byl dost zvláštní pocit dřepět a močit vedle paní, kterou ani neznaly, a jednalo se o nesrovnatelně silnější zážitek než močení na večerní bombajské ulici.

Krajina se začala pomalu měnit, objevovaly se kopečky, kopce i vápencové skály. Snažil jsem se krajinu nasávat co nejvíc, protože fotit se z autobusu nedalo. Cesta plynula celkem v poklidu po asfaltové silnici do doby, než jsme z ní sjeli. Po prašné cestě jsme se dostali až k nějaké vápence, tam se autobus z nepochopitelných důvodů otočil, jel zpátky, ale nedojel zase až na asfaltku, ale odbočil na něco jako polní cestu. Byla úzká, hrbolatá a po chvíli nás zavedla do jakési vesnice. Tenhle manévr nám trochu vrtal hlavou, ale snad řidič ví, co dělá. Po menších útrapách jsme se zase ocitli na asfaltce a po pár kilometrech jsme zahlédli moře a vítalo nás městečko, které působilo zcela

jiným dojmem než cokoli, co jsme zatím v Kambodže viděli. Na jedné z budov upoutal Vety a mě nápis „Kep City“. Do Kepu se chystáme vypravit později z Kampotu, protože právě odsud se dá dostat na tzv. Rabbit Island (Králičí ostrov). Jsme tím trochu zaskočení, nečekali jsme, že pojedeme tudy. Pokud bychom vystoupili tady, ušetří nám to dvě cesty (z Kampotu do Kepu a zpátky). Musíme se rychle rozhodnout. S Klaudyjí se na sebe spiklenecky podíváme, zavelíme „Jdeme!“ a během pár vteřin stojíme venku a vytahujeme z autobusu bágly. Tak to je tedy frmol...

Než se vůbec stačíme vzpamatovat a zorientovat, už na nás útočí chlápek s letáky a neuvěřitelnou vyřídilkou. Žádáme ho, aby nás nechal aspoň pět minut v klidu, ale naprosto to ignoruje. V Kepu se zdržovat nechceme, naším cílem je Králičí ostrov, což je přesně to, co nám ten otrava nabízí. Vidina moře a pláže je dost lákavá, takže ani moc nepátráme jinde a kýveme na nabídku – pětadvacet dolarů za všechny čtyři za odvoz tam i zpátky, platíme až po návratu. Za další dva dolary nás odveze k molu. Je to vyřídiluch, ale na smlouvání nemáme moc náladu, takže souhlasíme. Ten člověk nás za chvíli začíná neuvěřitelně štvát, protože nezavře pusu a neustále dokola opakuje, že máme zaplatit jemu a jen jemu a nikomu jinému. Představuje se nám, vyzvídá naše jména (Klaudyja se překlání na Bedřišku, Libor na Robina), podává si s námi ruce s odporně dlouhými nehty. Stokrát slibujeme, že zaplatíme jen jemu a už radši uháníme na člun.

Uběhlo snad jen něco víc než čtvrt hodiny a naše nohy spočinuly na písčité pláži. V ústretu už nám přichází sympatická zavalitá paní, která skoro ani nečeká na naši otázku, zda má pro nás nějaký přístřešek, a už kýve a vede nás k dřevěné chatce. Ta je příčkou rozdělena na dvě poloviny, každá má svůj vlastní vchod a uvnitř je jen postel, moskytiéra a zrcadlo. Romantika za deset dolarů dohromady. Ptáme se na koupelnu, tedy spíš Klaudyje pantomimicky ukazuje, jako že se myje, protože paní domácí neumí anglicky. Na odpověď jen s úsměvem mávne rukou někam dozadu. Asi to bude ta malá zděná věc pár metrů od nás.

Když si dáváme bágly dovnitř, z Libora najednou vypadne poněkud děsivým tónem: „No ty vole.“ Vlastně ani nevím, jestli chci vidět to, co ho k téhle větičce přimělo, ale přece jen se tady chystáme strávit pár nocí... Nesnáším pavouky, takže očekávám nějaký obří exemplář tohoto odporného a podle mě zcela zbytečného živočišného druhu. Naštěstí nás ale navštívilo jiné zvířátko – asi půlmetrový ještěr. Je jen tak jakoby přilepen na dřevěné příčce a když se nás lekne, utíká k holkám. Tak to je divočina. Jdeme prozkoumat záchod a „koupelnu“. Ano, je to ta zděná věc. Záchod je tureckého typu, ale čistý. Vedle něj je kamenná nádrž se sladkou – samozřejmě ledovou – vodou a umělohmotný žejdlík na nabírání. Ve vedlejší části je jen ta nádrž a děravá umělohmotná konvice. Tak to je na pár dní naše koupelna.

Ale už rychle do plavek a hurá na pláž. Králičí ostrov je malý, ale roztomilý. Písčaná pláž má nějakých tři sta metrů, bohužel se ostrov nedá obejít, takže netušíme, jak to vypadá na druhé straně. Voda je čistá, při určitém úhlu pohledu tyrkysová až zelená. Kolem pláže kokosové palmy, keře a všude nějaká zvířata – krávy, kozy, prasata, slepice, psi, kočky. Takovou pláž jsme ještě neviděli, má opravdu velké kouzlo. A úplně nejlepší je na celé pláži to, že je na ní celkem maximálně dvacet lidí včetně nás! V podstatě ráj na zemi. Z chatky k moři je to asi padesát metrů, na půli cesty míjíme kuchyň a těsně u pláže je pár stolů a židlí sloužících jako restaurace. Kromě klasických jídel má na jídelničku spoustu pokrmů z ryb a krabů. Pravda, taková jídla tu stojí tři až pět dolarů, ale vegetariánská jídla jen dolar a čtvrt. Když si objednáme kraba, paní domácí se s úsměvem vydá k moři a za chvíli už nese čerstvě ulovené obrovské kraby, kteří skončí na našich talířích (konkrétně na talíři Klaudyje vcelku a u Libora na malé kousky).

Na pláži máme k dispozici bambusová lehátka, takže nám tu skutečně nic nechybí. Vstup do moře je velmi pozvolný, voda teplá tak akorát, místy se přežene spousta malých rybek, vlnky teď jen tak jemně šplouchají, vypadá to na odliv. Opalování, koupání, opalování, koupání... A pak celkem drastická „sprcha“. Ještě jsem se ani nestačil pořádně utřít, když na mě Libor volá, že bude západ slunce. Takřka nahý absolvuji slalom mezi kravími lívanci do chatky pro foták a za chvíli už cvaká spoušť jak o život.

Po setmění se na ostrově spouští generátory – jediné zdroje elektřiny. V chatkách i kolem nich jsou pověšeny zářivky, u té naší se uvelebil ještěr (říkali jsme mu Karel, Pepa, Oskar nebo taky Pan Gekon) a mazaně tam čekal na mouchy a další havět mířící za světlem. Za světlem se přesunula i celá rodina hostitelů, tentokrát za světlem televizní obrazovky. Nám připadá mnohem zajímavější pohled na noční oblohu, která je hlavně po zhasnutí světel neuvěřitelně krásná. Srpek měsíce a omračující množství hvězd.

Rabbit Island (pondělí 3. prosince)

Opalování, koupání, houpání v síti zavěšené mezi stromky. O moc víc se toho přes den skutečně nedělo. Jen občas narušil naprostý klid člun s turisty, kteří sem přijíždějí třeba i jen na půl dne.

U večeře nastala mírná ponorka a proběhla menší výměna názorů. Nepovažuji za nutné ji tady rozebírat, nicméně „hlásit se to musí“. Trochu mi nesedla i večeře, což se o několik hodin později ukázalo být podstatné z hlediska mého programu na další den. V noci jsem se za asistence Libora a jeho baterky musel vydat na záchod a večeře šla ven.

Rabbit Island (úterý 4. prosince)

Ráno jsem se zmohl maximálně na čaj a šíleně přeslazené sušenky. Ale dlouho jsem tuhle snídani v sobě neudržel. Těžko říct, jestli zvracení a průjem mělo na svědomí jídlo nebo slunce a nedostatek tekutin, případně všechno dohromady. Každopádně já jsem strávil celý den na lůžku, zatímco zbytek výpravy ještě dochtával bronz a nechal se unášet vlnami Thajského zálivu.

Smolný den jsem ale neměl jen já. Poslední koupání na ostrově neskončilo dobře pro Libora. Nohou narazil na nějaký korál a rozsekl si nehet na palci u nohy. Dobelhal se do chatky vysílen a téměř vykrvácen, přičemž pohled na něj ani jeho popis rány mému stavu rozhodně nepřidal.

K večeři jsem do sebe dokázal dostat talíř suché rýže, konev čaje (během putování po Kambodže jsem tu neviděl jiný čaj než Lipton Yellow Label) a zbytek sušenek. Docela mi to pomohlo a začínal jsem věřit, že ráno bude líp.

Kep, Kampot a jeskyně mezi nimi (středa 5. prosince)

Ráno líp skutečně je. Navíc s údivem zjišťuju, že mi úplně zmizel ekzém z nártů. Zřejmě díky zázračné kombinaci mořské vody a slunce. Nicméně i přes tento pozitivní vliv ostrova nastal čas jej opustit. Činíme tak za oboustranného mohutného mávání. Dneska jsou trochu větší vlny, než když jsme přijížděli, z čehož jsem trochu nervózní. Přistáváme ale v pořádku.

Muž s dlouhými nehty už nás samozřejmě dychtivě očekává. Přece jen mu přijíždí minimálně sedmadvacet dolarů (pětadvacet za převoz na ostrov a zpátky a dva dolary za tuk-tuk ze zastávky na molo v den našeho příjezdu do Kepu). Horlivě se s námi vítá, každému podává ruku (Libor se téhle šaškárny odmítá zúčastnit a předstírá, že má plné ruce práce s batohy) a je žoviální až běda. Ptáme se, za kolik by nás odvezl do Kampotu a případně do jedné z jeskyní, která je při cestě. Pohotově vytáhne fotoalbum, nalistuje fotky z jeskyně a snaží se nás přesvědčit, že to prostě musíme vidět. Já měl v merku jinou jeskyni. To prý taky není problém. Nakonec se domlouváme na „balíčku“ za padesát dolarů včetně těch sedmadvaceti, které mu dlužíme. Nabízí nám, že stačí kdykoli říct a zastaví nám na focení.

Zastavujeme hned po pár metrech, protože nás zaujala zanedbaná vila, jejíž fotka je v průvodci Lonely Planet. Náš upovídaný tuk-tukář hned přidává docela zajímavé informace. Další zastávka je v miniaturní venkovní kavárně nazvané „Led Zep Café“, plné plakátů skupiny Led Zeppelin. Řidič se tu chová jako doma, takže předpokládáme, že i tohle je součást rodinného podnikání. Nicméně palačinky tu mají výborné. Připravoval nám je muž bílé pleti, zatímco o naše blaho se starala sympatická domorodkyně. Když jsme jí nechali pár fučníků, děkovala nám, jak kdybychom ji ustanovili univerzální dědičkou.

Tuk-tukář nám ještě párkrát zastavil a pověděl několik zajímavostí, což jsme nakonec přivítali jako jeho milou snahu. Jak už jsem se zmínil výše, Kep a jeho bezprostřední okolí na nás působilo dost odlišným dojmem než zbytek Kambodže, který jsme zatím viděli. Připadali jsme si tu jako v přímořském letovisku, které ovšem za poslední léta nebo desetiletí dostalo pořádně na frak. Zchátralé budovy, rozlehlé zanedbané zahrady... Po pár kilometrech už ale zase poznáváme starou známou Kambodžu, hlavně když z hlavní silnice odbočujeme na prašnou cestu, která protíná jakousi vesnici.

Na jejím konci vysedáme a řidič nám ukazuje směr k jeskyni. V okamžiku se kolem nás motají tři malí kluci a chystají se nám dělat průvodce. Na úpatí kopce, kam se za chvíli vydáme, sedí několik mnichů a oddávají se pozdní snídani nebo brzkému obědu. Byla by to zajímavá fotka, ale připadá mi trapné je v takové situaci fotit. Stoupáme tedy po schodech k jeskyni Phnom Sasear. Jeskyně je celkem zklamáním a ani netopýři nedokážou dojem vylepšit. Navíc nás dost otravují ti tři caparti, kteří mezi námi neustále pobíhají. Poměrně rychle tedy tuhle epizodu uzavíráme. Chlapci se dožadují odměny za průvodcovské služby. Nejdřív nechceme dát nic (vždyť neměli ani baterku!), ale pak jim dáváme patnáct set rielů. Oni chtějí dolar pro každého. Odbýváme je s tím, že se zbláznili a znechuceně nasedáme do tuk-tuku a jedeme dál.

Další zastávka se rovná další jeskyně, tahle se jmenuje Phnom Chngauk. Zastavujeme u shluku místních dětí, prý si máme jednoho vybrat jako průvodce. Od nás zase chtějí vybrat po dolaru jako vstupné. Nikde jsem o tom nečetl a ani nedostáváme žádné vstupenky, takže jsme si takřka jisti, že jsme obětí habad'ury, ale rezignujeme a platíme. Tuk-tukář se holedbá, že nám vyjednal slevu a máme zaplatit dohromady jen tři dolary. To naše podezření v podstatě potvrzuje.

Místo jednoho malého průvodce s námi jde zase celé hejno. Tahle jeskyně je trochu dál od cesty, procházíme mezi políčky s rýží, zelím a další zeleninou. Pak teprve stoupáme po schodech ke vchodu do jeskyně. Kluci nám ukazují bílého slona – kus skály tak skutečně po chvíli soustředění a zapojení fantazie vypadá. Na dohled je i malý chrámeček, do kterého ale právě vstoupil podivný chlápek. Naši malí průvodci ho označují za blázna, takže jejich výzvy k návštěvě chrámku s díky odmítáme. Jsou i celkem zvědaví, ptají se na docela osobní věci. Udělali jsme ze sebe dva manželské páry – Honza & Klaudyja, Libor & Vety.

Je to tu přece jen o něco málo zábavnější a hezčí než předchozí jeskyně, i výhled na krajinu neunikne pozornosti mého foťáku, ale po chvíli se vracíme zpátky. Skoro celou cestu nás pronásleduje zmíněný blázen, z čehož nejsme zrovna nadšení a dohadujeme se, kdo půjde poslední, tedy jemu nejbliže. Nikoho z nás po hlavě neklepnul, zato mládež na nás zaútočila s nataženou rukou. Suše jsme jim oznámili, že jsme už platili při příjezdu. Co to tady mají za móresy? Jinde jsme se s něčím takovým nesetkali a máme obavu, že za pár let Kambodža už nebude tak příjemná země s milými lidmi, kteří po vás nic nechtějí.

Zklamáním ale ještě ten den neměl být konec. V několika různých zdrojích jsme se mohli dočíst, jak je Kampot příjemné, pěkné a poklidné město, ve kterém turisté většinou stráví víc času, než původně chtěli. Náš první dojem tomu ale moc nenasvědčuje. Necháváme se zavést ke guesthousu Blissful, který všude doporučují. Mají ale bohužel plno, takže zkusíme štěstí kousek dál, kam nás vlastně nasměrovává náš řidič. Takže majitelé jsou buď další příbuzní, nebo od nich dostává provizi za přivezené turisty. Pokoje vypadají solidně, ale jsou dražší, než jsme čekali (šest dolarů za dvoulůžkáč se studenou vodou), takže se chceme ještě podívat do jednoho doporučeného guesthousu, který jsme si pro jednoduchost přejmenovali na „Míla a Čenda“. Tam je všechno úplně nové, čisté a navoněné, ale holky tvrdí, že trochu ponuré a v horším prostředí (naproti benzínce), takže se vracíme do Kampot Guesthousu. Tam nám při obědě nabízejí celodenní výlet do národního parku Bokor za deset dolarů včetně oběda, jen vstupné pět dolarů si budeme muset zaplatit sami. Po chvíli váhání nabídku přijímáme – jet tam chceme stejně a cena se zdá být rozumná.

Po obědě se vydáváme na prohlídku města. Poklidné je určitě. Krásu už ale dávno ztratilo. Děvčata dokupují sprchový gel, pak se snažíme najít masáže rukou, které by měli provádět nevidomí. Je to celkem malé město, takže je nacházíme za pár minut. Najednou můžou masírovat jen tři z nás, já se dobrovolně vzdávám a usedám na přilehlou lavičku. Asi po půl hodině si všímám cedule propagující přesně ty masáže, o kterých se psalo v Lonely Planet. Jsou padesát metrů odtud. To tu tedy pěkně rychle vyrostla konkurence. Masáž trvá hodinu a především Klaudyja z ní odchází zničená. Dozvídám se, že to byla podstatně bolestivější záležitost než v Siem Reapu. Už tam mě to docela bolelo, takže jsem jen rád, že tohle jsem si odpustil.

Procházka pokračuje ulicí, na které se večer objevují vozíky s ovocem, ze kterého si můžete nechat udělat čerstvý džus. Ve všech vozících je ovoce krásně vyrovnáno, teď lituju, že jsem to nevyfotil. Cestou nás samozřejmě zdraví děti, jedno z nich je ale obzvlášť roztomilé. Je to asi dvouletý chlapeček. Klaudyja mu dává bonbon a on ji za to okamžitě odcupitá utrhnut kvítek, který jí následně věnuje. Je neuvěřitelně zábavný a tahle milá scénka vzbuzuje všeobecné veselí. Po chvíli přicházíme k hlavnímu kruhovému objezdu a u něj narážíme na dva nezvykle dobře

zásobené obchody. Zaujala nás hlavně nabídka alkoholu známých značek za velmi výhodné ceny. Kdo se s tím ale má tahat...

Večeři dneska odpískáváme, ale neodpustíme si šejky (melounový, ananasový a papájový) v Blissfulu. Prostředí je tu příjemné, ale komárů na náš vkus nějak moc. Takže poměrně rychle dopijíme výtečné nápoje a míříme do pelechu. V koupelně na nás čeká nevídaná návštěva – zřejmě kanálem se k nám dostal pořádný šváb. Ačkoli jsem tvor veskrze mírumilovný, zakročil jsem velmi rázně a nemilosrdně. Pak už jsme si mohli v klidu vychutnat film na HBO.

Bokor (čtvrtek 6. prosince)

Ráno holky uvažují o tom, že si budou na recepci stěžovat. Naše pokoje mají okna do garáže a v noci i ráno nepříjemně rušil hluk. Na recepci ale nikdo není, takže protestujeme tím, že na snídani jdeme ke konkurenci (Blissful). Tam si také kupujeme lístky na cestu do Koh Kongu, která nás čeká další den ráno. Tentokrát to nebude autobusem, ale minivanem. Jsme zvědaví, jestli budeme mít každý svoje místo. Na dotaz se dozvídáme, že se může stát, že s námi pojedou i pár místních. No uvidíme. Ted' ale vzhůru na Bokor.

Ve smluvený čas už na nás čeká terénní auto, přisedáme na korbu ke čtyřem dalším cizincům, což je mix celkem sympatických Švýcarů a Němců. Chytáme se, čeho se dá, a vyrážíme vstříc dobrodružství. Nejdřív musíme přejet řeku po mostě, na jehož začátku je tyč ve výšce asi dvou a půl metru. To znamená, že se musíme všichni na korbě sklonit tak, že máme hlavy mezi koleny. Po silnici se s tím řidič moc nemazlí a mám pocit, že budu za chvíli vypadat jak Bridget Jones po jízdě v kabrioletu. Navíc nemám sluneční brýle, bez kterých jsem si už tak nějak zvykl, takže místo očí mám jen škvírky. Je to ale vlastně docela příjemné a je to jen začátek...

Asfaltku si užíváme jen pár kilometrů, po kterých odbočujeme na prašnou kamenitou cestu. Zastavujeme u závory sloužící jako brána do národního parku Bokor a platíme každý pět dolarů. Pak už začíná adrenalinová jízda. Auto se s námi šplhá do kopce přes výmoly, kameny a zbytky asfaltu. Nakláníme se tu na jednu, tu na druhou stranu a občas máme pocit, že tentokrát se skutečně vyklopíme. Cesta je široká na jedno auto, pod námi je sráz, který se s rostoucí výškou samozřejmě také zvyšuje. Není tu jediná zábrana a záchranou nám může být jen hustá džungle, která nám naštěstí po většinu cesty brání i ve výhledu dolů. Prostředí je ale hodně zajímavé – obrovské palmové listy a kapradiny, člověk si tu připadá jak v Cestě do pravěku. Jen musíme dávat pozor na větve, přičemž se nám hodí skláněcí trénink z mostu.

Představa, že tímhle stylem pojedeme víc než dvě hodiny nahoru a pak tou samou cestou zase zpátky dolů, není z těch nejpříjemnějších, i když se v podstatě docela dobře bavíme. Úsměvy nám ale ztuhnou ve chvíli, kdy projíždíme kolem několika chlapíků v uniformách, kteří minohledačkami prohledávají těsné okolí cesty, po které jedeme! Hledači min se usmívají a zdraví nás. Už ani nevím, jestli volali „Hello, hello!“, nebo „Bye, bye!“. No to si snad dělají legraci – kam nás to vezou? Snažíme se to brát s nadhledem – stejně odsud není úniku, tak vezmeme na pomoc trochu černého humoru.

Během jedné čůrací pauzy nám řidič natrhal mandarinky. Tedy ta, kterou jsem si oloupal já, sice vypadala jako mandarinka, ale chutnala spíš jako citron. Ale bylo to od něj milé. Až později mi došlo, že pro změnu odvážné bylo od toho německého pána, že si šel odskočit poté, co jsme potkali hledače min.

Po zhruba dvou hodinách nás čeká první informační zastávka a prohlídka. Dozvídáme se historii tohoto místa a máme chvíli na průzkum ruin královského paláce, kuchyně a bordelu. Zbytek cesty už má být v podstatně lepším stavu, ale zase tak hladká ta poslední půlhodina nebyla. Jsme už ale zvyklí. Najednou se v dálce objevují nějaké stavby. Chvilí jsou vidět, za pár okamžiků ale mizí v mlze – to je charakteristické pro tohle místo, které tím získává jakousi duchařskou atmosféru. Je tu kostel, hotel s kasinem (tedy jen jeho zbytky, hrát se tu dá leda na schovávanou), další stavby a také krásný výhled na pobřeží, který kazí jen opar. Fouká tu dost vítr a připadáme si spíš jak někde ve Skotsku, Irsku nebo v Baskervillu. Oběd je překvapivě dobrý a pro změnu nám připomíná Indii.

Když se dostatečně pokocháme, čeká nás zpáteční cesta. Ted' už víme, do čeho jdeme. Po nějaké hodině jízdy ale auto zastavuje, přičemž nad námi za chvíli přelétnou dva nádherní obrovští ptáci – vypadali jako nějaký druh supy. Nevíme, jestli to bylo na objednávku, nebo jen dílem náhody. Dostáváme pokyn vystoupit a dál pokračovat pěšky zkratkou vedoucí skrze džungli. Při vzpomínce na hledače min se rozhodně netlačíme dopředu. Procházka (oni tomu

tedy říkají trek) trvá asi půl hodiny a naštěstí nikoho nestála žádnou končetinu. I vojáci s minohledáčkami se zdají být kompletní a znovu na nás vesele halekají a mávají. Příjezd zpět k bráně národního parku je celkem úlevný, ale přesto bylo těch pár uběhlých hodin zážitkem, na který se nezapomíná.

Výlet ale ještě nekončí. Uhnáme zase po asfaltce pár kilometrů za město. Rýžová pole s palmami tu dostávají nový rozměr díky kopcům, které se tyčí v jejich pozadí. Je to velmi hezký pohled, navíc slunce se chystá ke svému západu, takže je vše podbarveno příjemně teplým světlem. My ale najednou odbočujeme a dostáváme se k řece, kde už na nás čeká lod'ka, se kterou se dostaneme zpátky do Kampotu. Asi hodinová plavba je příjemně poklidným zakončením výletu.

Po výstupu z lodi nás oslovuje mladý český pár, který přijel do Kambodže z Laosu. Vyměňujeme si zážitky a zkušenosti, na jedné z křižovatek se loučíme a my kličkujeme na neosvětleném kruhovém objezdu mezi auty a motorkami směrem ke guesthousu. Dneska se večere nevzdáme. Klaudyji zaujala jídelna, kolem které jsme cestou zpátky procházeli. Nikdo nevznášíme vážnější námitky, takže se tam odebíráme. Je to „echt“ místní bufet, čistota tu není zrovna prioritou a já osobně se vzdávám té cti dát si tu nějaké maso – obzvláště po mé indispozici na ostrově. S Liborem volíme plněnou bagetu, Klaudyja nějakou směs masa se zeleninou a Vety něco se zeleninou. Vety nejdřív přinesou misku, ve které je maso. To razantně odmítá a ukazuje v jídelním lístku, co si objednávala. Obsluha se tváří poněkud bezradně a přináší Vety plněnou bagetu. Bezradná je v tu chvíli i Vety a pouští se do bagety. Klaudyja vychvaluje svůj guláš. My ostatní máme potřebu si trochu zlepšit chuť dobrým melounovým šejkem. V Blissfulu ale melouny došly, takže se musíme spokojit s ananasovým. Tentokrát je nějaký ošizený – nejvyšší čas dát Kampotu sbohem.

Přejezd do Koh Kongu (pátek 7. prosince)

Minivan směr Koh Kong přijel ke guesthousu přesně. Zatím v něm seděla jen jedna starší žena. S Liborem a Klaudyjí jsme zabrali zadní trojku (normálně se tam zřejmě vejdu minimálně čtyři místní), Vety se usadila na sedačce před námi. Na dalším sběrném místě, kde bylo celkem rušno, přisedla babka s kostkovaným hadrem na hlavě. Už předtím, než nasedla, nám přišla celkem zábavná, což jí vydrželo i během cesty. Už ani nevím, kolikrát jsme ještě ve městě stavěli a nabírali další lidi a věci. Nakonec nás bylo celkem třináct a dva na střeše. Vety seděla na půlce pozadí. Za námi se nahromadila halda krabic, jejichž obsah jsme raději ani nechtěli znát. Vše korunovala taška, ze které nám do uší celou cestu kvokaly slepice. Taška se nám pak občas sesypala skoro za krk a Klaudyje byla málem zavražděna špičatým klackem, který měl držet tašku zavřenou. Ještě před výjezdem z Kampotu nás párkrát stavěli policajti. Bylo to rychlé – řidič jim vždycky dal bez jediného slova nějaké peníze a jelo se dál.

Nebyli jsme ušetřeni místního folkloru. Vety se pokusila zavtipkovat a začala se vykrúcat' jako na Moravě ve sklípku. Pokus vyšel – babka (tentokrát už bez hadru, s moderním sestřihem á la Annie Lennox) se smála jako divá a Vety plácla do ramene tak, že ji málem prohodila dveřmi.

Silnice byla v překvapivě dobrém stavu. I když zase takové překvapení to nebylo, protože jsme se dočetli, že ji postavili Thajci, aby podstatně zlepšili přístupnost hraniční oblasti kolem Koh Kongu z jižní části Kambodže. Čtyřikrát bylo potřeba překonat řeku. Dva mosty byly těsně před dokončením, další dva ve výstavbě, takže jsme museli ve všech případech použít trajekt. Vše probíhalo hladce, jen jednou jsme museli trochu čekat, což jsme využili jako občerstvovací pauzu. Pobavil nás záchod s cedulí FOR RENT 5B (tedy „K pronájmu za pět bahtů“) – byly to dvě rozpadající se kadibudky nad řekou, do které se dostává vše, co se při pronájmu vyprodukuje.

Ačkoli především Vety neprožívala během cesty nejšťastnější chvíle života, těžko na těch šest hodin jen tak zapomeneme. Zážitek skončil na první velké křižovatce v Koh Kongu, kde jsme dostali pokyn k výsadbě. Když jsme hledali své bágly, zjistili jsme, že je mají v rukou nebo už na svých strojích čtyři motorkáři, kteří tu na nás čekali jako supi na kořist. Takže dostali echo. Pořád melou o hranicích a nedokážou pochopit, že na hranice nechceme a bágly jim vytrháváme z rukou. Nechááváme je za sebou v němém úžasu a hrdě odcházíme po svých najít guesthouse Otto's, na kterém jsme se shodli.

Koh Kong je menší město, než jsem si podle popisu představoval, nicméně najít Ottu nebylo zrovna jednoduché. Než se tak stalo, stihl jsem nabýt dojmu, že se mi tu líbí víc než v Kampotu, který všude tak vychvalují. Je tu klid

s výjimkou živého tržiště, řeka, spousta barevných lodí a lodiček, pěkný nový most, a když člověk tuší za humny i nejvyšší pohoří Kambodže nebo moře, musí se prostě v tomhle městě cítit příjemně. Stejně jako u Otty. Dřevěný guesthouse v přírodním stylu a s německým majitelem. Sto dvacet bahtů za dvoulůžkový pokoj, bohužel bez sprchy. Je tu ale málo hostů, takže společná koupelna není zase takový problém.

Obsluha je příjemná, umí velmi dobře anglicky, jídlo je výborné a kvalita melounového šejku mě nenechává na pochybách, že Thajsko, kde jsme si tuhle pochoutku před třemi lety tak oblíbili, je už opravdu jen kousek odtud. Dávám si rovnou dva. Ptáme na možnost výletu lodí. V knížce, ze které jsme čerpali hodně informací, se psalo o celodenním výletu po řece k vodopádům, rybářským vesničkám a k působivým horám Cardamom Mountains. Otto slibuje, že se poptá a večer dá vědět. My se zatím vydáváme na procházku a děvčata také na doplnění zásob. Je tu spousta obchůdků a stánků s celkem širokým sortimentem. U jednoho stánku mě zaujala holčička, která se pokoušela sekýrkou rozmlátit obrovský kvádr ledu. Když si ji chci vyfotit, stydí se. Já si ale počkám na pravou chvíli a mému objektivu neunikne. Pobaví to ji – její smích je neodolatelný – i celou její rodinu. To jsou přesně ty chvíle, díky nimž si člověk Kambodžany zamiluje.

Na tržišti zkusíme neznámé druhy ovoce, Klaudyja o kousek dál testuje i párečky na špejli. Vety přemýšlí o koupi mobilu. Mobil tu mají snad všichni, dokonce mám pocit, že většina lidí má mobil novější a lepší než já. Obchůdky s telefony jsou tu všude a ceny pro nás nehorázně nízké. Vety ale odolává.

Po večeři v našem guesthousu jsem se musel Ottovi připomenout. Máme prý počkat, do půlhodiny by měl dorazit člověk, se kterým se můžeme na výletu domluvit. Mezitím jsme začali zvažovat i variantu odjezdu do Bangkoku už druhý den ráno. Misky vah se k téhle variantě přiklonily poté, co asi po hodině skutečně dorazil další Němec s nabídkou výletu. Ta byla jiná, než jakou jsem měl představu, a cena ukrutná. Bylo už pozdě na to, abychom začali shánět někoho jiného a vlastně už se nám do toho ani moc nechtělo. Holky s námi stejně nechtěly na výlet jet – prostě se nějak nahromadily důvody k tomu, abychom tenhle poslední kambodžský výlet škrtli ze seznamu a ráno se vydali na thajské území.

Thajsko, příjezd do Bangkoku (sobota 8. prosince)

Ještě před snídaní jsme šli s Liborem na nábřeží nafotit a natočit rozverně barevné lod'ky. Nabízeli nám tu výlet rychločlunem, ale takřka bezmyšlenkovitě jsme to odmítli. Nicméně pořád ve mně hryzaly pochybnosti. Na plavbu do hor jsem se docela dost těšil, byl by to zase jiný zážitek než doposud. Bilo se to ve mně, ale už jsme se rozhodli a nezbylo než sám sebe přesvědčit, že to bylo rozhodnutí správné.

Snídaní nám ztraktivnili dva mladí mniši, kteří chodili ulicí a žádali o jídlo. Vždy vyběhl někdo z domu, přinesl něco na zub a mnichům se uctivě poklonil. Tenhle každodenní rituál jsme viděli několikrát už v Phnom Penhu, kde mají mniši navíc ještě sytě žluté deštníky, a také v Kampotu, ale ani v jednom z měst se mi ho bohužel nepodařilo vyfotit. Tak konečně tady – sice bez deštníku, ale aspoň je líp vidět do tváře.

Žádáme o účet, platíme, ale nějak se nám částka nezdá. Necháváme si tedy přinést detailní rozpis. K našemu překvapení nám dívčina nepřinesla papír s položkami, ale kartičky s čísly. Co kartička, to jídlo nebo nápoj, který jsme si objednali. Dávala je pěkně na kupičku, a pak vše sečetla. Docela zajímavý systém. Vše souhlasí, takže jsme se trochu ztrapnili. Prostě jsme se nějak zašmodrchali do kurzových přepočtů. To je z toho, že používají v jedné zemi tři různé měny.

Pak už je čas najít taxíka na hranice. Na radu holčiny s kartičkami se vydáváme na tržiště. Odmítáme několik nabídek na odvoz motorkou, ale taxík na dohledu žádný není. Nakonec tedy na motorky přece jen usedáme a domlouváme cenu padesát bahtů na osobu. Silnice je tu sice podstatně lepší než prašná kamenitá cesta v Mondulkiri, ale strach máme větší teď, kluci jedou jako blázni. Zastavujeme u mýtné brány. Čekáme, že mýtné zaplatí řidiči, ale ti se k tomu vůbec nemají. Dochází nám, že to chtějí po nás. Jde sice jen o šest bahtů na osobu (cca tři koruny), ale nám se nelíbí princip – dohodli jsme se na ceně a teď se navyšuje. Remcáme, ale co nám zbývá, platíme. Teď si samozřejmě říkám, že jsme měli na truc sesednout z motorek a vydat se po svých, ale v tu chvíli si člověk nechce komplikovat situaci kvůli pár drobným.

Míjíme luxusní hotel a Safari World. Za chvíli už platíme za motorky a putujeme k imigračnímu okýnku. Opět se po čtrnácti dnech necháváme vyfotit webkamerou a pasy pěkně pečlivě orazítkovat. Pak už vidíme, fotíme a natáčíme stožáry s kambodžskou a thajskou vlajkou s tyrkysovým mořem na pozadí, zatlačujeme slzu a překračujeme hranice. Thajské okýnko je samozřejmě na druhé straně silnice než kambodžské, ale tentokrát už se dobře orientujeme. Podávám úředníkovi pas. Levou rukou. Zarazí se a změří si mě dost nepěkným pohledem. V tu ránu mi dochází moje faux pas. Levou rukou se tady totiž nic podávat nemá, protože levá ruka je nečistá. Nic na tom nemění fakt, že u Evropanů se dá očekávat nečistá spíš pravá ruka, na čemž se všichni čtyři shodujeme. Naštěstí byl ten pohrdavý pohled jediným trestem za mé ignoranství.

Hned po nezbytných formalitách se nás ujímá řidič dodávky, která nás zaveze do města Trat. Cesta má trvat asi hodinu a půl a stojí sto deset bahtů. Naštěstí máme tentokrát každý svoje sedadlo. Změny mezi Kambodžou a Thajskem si nejde nevšimnout. Najednou je všechno takové uhlazené, čisté. V prvním větším městě z nepochopitelného důvodu přeseďme do jiného minivanu a pokračujeme dál. Staví nás policie (nejspíš cizinecká), prohlíží si nás a po jedné z žen, která s námi cestuje s miminem, chce doklady. Vzápětí ji vyzývá, aby vystoupila. Dveře se zavírají, my odjíždíme a ona i s dítětem zůstává s policisty, kteří se tváří dost nekompromisně. Divný pocit.

V Tratu přijíždíme na autobusové nádraží – něco tak upraveného, čistého a přehledného jsme v Kambodže neviděli. Slečna ve žlutém triku nás nahání, autobus do Bangkoku prý odjíždí v půl dvanácté (tedy za čtyři minuty) a stojí dvě stě šedesát bahtů. Klaudyja namítá, že by měl stát dvě stě. Výhodou ale je, že bychom odjeli hned a rozdíl dělá jen pár korun. Platíme tedy a slečna nám za chvíli přináší jízdenky s časem odjezdu 12:30. Tak tomu tedy říkám podraz. Ale co naděláme – dáváme si bágly do luxusně vypadajícího autobusu a jdeme využít zbývající hodinu do přilehlé restaurace. Ta je opět pro nás nezvykle čistá a rozdělená na tři části. Napravo a nalevo je po jedné restauraci, přímo naproti je pak malý obchod. Zleva i zprava na nás thajsky něco halekají – asi se o nás přetahují. Sympatičtější se nám zdá starší paní nalevo, takže volíme její restauraci. Anglicky neumí snad ani slovo, takže objednávku radši sepisujeme. Libor si dává pad thai, na kterém ujížděl před třemi lety. Já se přidávám, Klaudyja volí své oblíbené zelené curry, Vety se nechává nalákat na totéž, ale mimicky ukazuje, že to nechce moc pálivé. K tomu nemůžeme vynechat konečně pravé thajské šejky! Ceny jsou úžasné, jídlo za třicet bahtů (zhruba šestnáct korun). Tři jídla se nesou, čtvrté nějak vážne. Připomínáme Vetynu objednávku a zjišťujeme, že její mimickou žádost o nepálivé jídlo si paní vysvětlila tak, že Vety vůbec jíst nebude. U personálu to vzbudí veselí a hbitě se pouštějí do čtvrté porce, která na sebe nenechá dlouho čekat. Jídlo bylo skvělé a šejky jakbysmet! V obchůdku si kupujeme něco na mlsání a za chvíli už usedáme na pohodlné sedačky autobusu do Bangkoku.

Po dvou týdnech v Kambodže nám najednou tahle cesta připadá nudná. Jedeme po dálnici, v autobuse je klid, každý máme své místo. Stevard nám v průběhu cesty rozdává sladkou dobrotu, vodu a dvakrát kelímky s kolou nebo fantou. Vítejte v civilizaci. Těsně před Bangkokem vidíme podobný autobus, v jakém jedeme, ale zdemolovaný, s useknutou střechou. Není to příjemný pohled na první havárii, kterou jsme za celou dobu letošního putování viděli. Do Bangkoku ale viždíme živí a zdraví. Na letišti nás zaujme velké parkoviště pokryté barevnými taxiky. Vypadají jako rozsypané lentilky. To by byla fotka... Když už se blížíme centru města, docela mě šokuje množství výškových budov. Mrakodrapy jsme tu viděli už před třemi lety, ale mám pocit, že tolik jich určitě nebylo. Všímám si, jak je původní zástavba srovnávána se zemí, když ustupuje nové. Thajsko se asi opravdu mění každým rokem.

Na nádraží se na nás kupodivu nevrhají hordy taxikářů, ale v klidu si nacházíme vůz s taxametrem, který nás odveze na Khao San Road, kde se chceme ubytovat. Na každém rohu jsou plakáty s kandidáty pro nadcházející volby. Někteří vypadají velmi povedeně. Čím víc se blížíme do samotného srdce Bangkoku, tím víc jednak houstne doprava a jednak roste počet světylek zavěšených na stromech, budovách i dalších objektech. Když projíždíme okolo paláce pokrytého miliony žárovek, připadáme si jako v pohádce. Trochu kýč, ale nádherný! Výzdobu připisujeme státnímu svátku, který by se tu měl slavit v pondělí, tedy v den našeho odletu. V celém Bangkoku musí být těch rozsvícených žárovčiček snad miliardy a pohled z letadla ohromující.

My se ale prodíráme taxíkem zaplněnými ulicemi a snad teprve za hodinu vystupujeme na ulici Khao San Road. Ta nás nemůže překvapit čilým ruchem ani barevnými neony, protože přesně tak si ji pamatujeme z našeho minulého pobytu v Bangkoku. Hledáme vhodné ubytování, ale blížící se vrchol sezony je znát, takže nám to chvíli trvá. Nakonec skládáme své bágly v ubytovně příznačného názvu Budget Guest House. Vypadá velmi čistě až luxusně, i když

pokoje jsou velmi střídavě vybavené (bez televize i jakékoli skříně) a koupelna společná. Tři sta bahtů za dvouůžák na noc.

Po rychlém „refreshi“ se vydáváme do víru ulice pokryté krámkami a stánky. Docela nemile nás překvapuje, že sortiment není tak široký, jak si ho pamatujeme, ceny jsou víceméně fixní – dokonce jsou na stáncích vyvěšeny cenovky – a do smlouvání se moc prodejců nehrne. Nechceš? Neber! Jen s některými, většinou staršími stánkaři se dá ještě jakžtakž smlouvat. U ostatních se dá vyzobovat dokonce až jakási přezíravost vůči turistům. Hlavně poté, co něco koupíte, se stáváte vzduchem. Tak tomu říkám změna. Doufám, že takhle daleko to v Kambodži jen tak hned nedojde.

Bangkok (neděle 9. prosince)

Vety je v Bangkoku poprvé, takže ji solidárně doprovázíme na prohlídku Královského paláce. Tedy my bychom tam nejspíš šli i tak, protože je to skvost, který člověka i při opakované návštěvě ohromí svou krásou, barevností, třpytivým leskem a tak trochu i přelácaností.

Vety si musí u vchodu proti záloze sto bahtů půjčit kalhoty, protože ty její prý nevyhovují předpisům (tričko s rukávem, dlouhé kalhoty, boty uzavřené na špičce a patě). My zatím pozorujeme nácvik vojáků. Město teď zřejmě žije přípravami oslav státního svátku. Spousta lidí tu chodí ve žlutých tričkách s límečky (v takových, jaké měla slečna z autobusové společnosti v Tratu), výzdoba na každém rohu, především fotografie krále v nadživotní velikosti. Ty tu byly i před třemi lety, ale teď jsou roztroušeny doslova všude. Král za mlada, král s fotoaparátem, král s vojáky, král na žních...

Ale zpět k paláci. Dojem z nádhery, která tu člověka obklopuje ze všech stran, trochu kazí davy turistů, ale s tím se tu zkrátka musí počítat. Libor se opět snaží nenápadně natáčet tam, kde nesmí (v nejposvátnějším chrámu se smaragdovým Buddhou), ale ochranka jeho lest prohlédne a vyvádí ho ven. Tedy pán dokonce přikazuje Liborovi, aby pásek převinul, ale Libor mu naštěstí nerozumí a mizí v davu. Tam bohužel zjistí uje, že měl nastavený špatný režim a nic se nenahrálo. Nevadí, ve vzpomínkách máme vše uloženo.

Po Královském paláci se přesunujeme do sousedního komplexu Wat Pho, kde obdivujeme slavného ležícího Buddhu. Je šestačtyřicet metrů dlouhý, patnáct metrů vysoký a celý zlatý. Turistů je tu jen o něco míň. S děvčaty si dáváme rozchod. Chtějí se pak vydat za nákupy na některé z vyhlášených tržišť, nás láká květinový trh a palác Vinamnek, kam platí vstupenka z Královského paláce.

Ke květinovému trhu jdeme pěšky, má to být kousek. Podle mapy se dáváme na jedné křižovatce doprava. Tržiště tu je, ale vidíme jen samou zeleninu. Procházíme ho, obcházíme a skoro to vzdáváme. Při nákupu svačiny v jednom z obchůdků řetězce Seven Eleven se ptáme prodavače, kde je tu květinový trh. Prý hned za rohem. Ehm, stačilo místo odbočení doprava pokračovat ještě kousek dál a byli jsme na místě. Jeden stánek vedle druhého, všude haldy zářivě žlutých afrikánů, lotosů nerozkvetlých nebo naopak v plném květu, orchidejí, jasmínových kvítků, růží, banánových listů, girland, věnečků... A také podivuhodné množství různých druhů cibule a česneku.

Dostatečně omámeni se chceme přesunout ke komplexu nazvanému Dusit Park, ve kterém se mj. nachází i zmíněný Vinamnek Mansion. První tuk-tukář vůbec nepochopil, co chceme. Druhý sice pochopil, ale snaží se nás nalákat do nějakého obchodu, kde očekává provizi, takže ho posíláme do háje. Teprve třetí je rozumný, i když nasazuje cenu osmdesát bahtů a nehodlá smlouvat. Nu což, uznáváme, že je to přece jen docela daleko a smlouvání přestalo být v Bangkoku zřejmě v módě, takže nasedáme.

V blízkosti Dusit Parku je takřka nulový provoz a i v prostorách parku jsme skoro sami. To je vítaná změna oproti blázinci v Královském paláci. Než se dostaneme k Vinamneku, procházíme kolem několika budov, které si ale necháváme až na zpáteční cestu. Ve tři hodiny by se totiž měla konat poslední taneční show dne. Při vstupu nám sice tvrdili, že show je zrušená, ale naděje umírá poslední.

Vinamnek Mansion je slavný tím, že je to největší týková budova na světě, navíc prý byla postavena bez použití jediného hřebíku. Stylem sem moc nezapadá a i interiér je prý spíš evropského rázu. Píšu „prý“, protože dovnitř jsme nakonec nešli. Před vstupem tu totiž musí všichni návštěvníci odložit veškeré věci včetně foťáku nebo kamery

do sejfu a ještě za to zaplatit třicet bahtů. Poněvadž nás má uvnitř čekat evropská výzdoba a vybavení, necháme si to klidně ujit. Problém ale je, že bez toho, abychom prošli bezpečnostní branou, si nemůžeme budovu ani vyfotit. Zkousím se tedy paní na informacích ptát, jestli si ji můžeme někde prohlédnout zvenku. A taky se ptám na taneční show. Tak ta je už nějakou dobu skutečně zrušená. Snad jako kompenzaci mi paní, při pohledu na mou zklamanou tvář, domlouvá s opodál postávajícím vojákem, aby nás pustil na nádvoří. I s foťákem a kamerou tedy procházíme bezpečnostní branou, ve které samozřejmě pípáme jako o život. Otáčíme se na vojáka, ale ten nám jen ukazuje, ať klidně pokračujeme dál. Vstupujeme tedy na pěkně upravené nádvoří a kocháme se pohledem na zajímavou úhlednou budovu, která do Bangkoku skutečně moc nezapadá. Vytahujeme foťák a kameru a všechno pěkně zaznamenáváme. Tím vzbuzujeme údiv a pohoršení výprav, které kolem nás procházejí. Ty totiž musely své aparáty odložit do sejfu. Jsme tedy možná jedni z mála turistů, kteří se ve své fotogalerii můžou pochlubit obrázky Vinamnek Mansion.

Vracíme se parkem zpátky k budovám, kolem kterých jsme procházeli. Cestu nám zkříží minimálně jedenapůlmetrový ještěř. Otázka je, kdo z nás se víc bojí. Vzápětí si Libor všimá druhého kousku v trávě. Naproti parku je zoologická zahrada – že by utečenci? Po pár fotkách se přesouváme k trůnnímu sálu nazvanému Abhisek. Dovnitř se nám ale moc nechce, takže pokračujeme k podstatně větší budově – Ananta Samakorn Throne Hall. Takže opět trůnní sál, ale tenhle má už zvenku úplně jiné grády. Před vstupní branou do parku patřícímu k této vznešené stavbě nás voják upozorňuje, že fotit se smí jen odsud, za branou už ne. Fotíme, točíme a jdeme dovnitř. Personál je v převaze, jsme tu momentálně jediní turisté! Skoro nám připadá, že jsme tu omylem. Zdá se, že i tady jsou v plném proudu přípravy na zítřejší státní svátek. Celý areál bude zavřený, takže to vypadá, že sem přijede sám král. Musíme se zout a uložit všechny věci do skříňky, ale tentokrát zdarma. Kráčíme po schodech pokrytých hladivým, sytě červeným kobercem. Bosé nohy si lebedí. Nahoře zůstáváme oněmělí a s pusou dokořán zírat na tu nádheru. Dostávají nás hlavně překrásně zdobené stropy. Až se nám z toho pohledu nahoru i z té krásy točí hlava. A jsme tu stále sami! Pobíhá tu jen několik pracovníků. Ted' lituju, že s sebou nemám nějaký miniaturní foťák, tohle vážně stojí za to...

Nedaleko areálu parku Dusit, který právě opouštíme, se nachází chrám Wat Benchamabophit (v překladu Mramorový chrám). Vypravujeme se tam pěšky takřka prázdnou ulicí. V chrámu se pohybuje jen několik málo turistů, takže je tu krásný klid. I tady mě nejvíc oslovil krásně zdobený strop. Zajímavé byly i obří hudební nástroje nebo velmi pěkné červené můstky přes říčku protékající kolem chrámu.

Nabažení klidem a krásou se chceme vrátit zpátky na základnu. Tuk-tuky a taxíky před chrámem čekají na své zákazníky, které sem zavezly, takže my se musíme poohlédnout po vlastním. Vydáváme se kolem silnice a už za chvíli nám jeden taxík zastavuje. Náš cíl pochopil, ale my pak nechápali, na co se nás ptá. Jeho to docela pobavilo. Nás už ale podstatně míň bavilo, když začal neustále dokola opakovat: „Usáma bin Ládín. Usáma bin Ládín Number One“. Libor, který seděl vzadu, se mě ptá, zda správně rozumí tomu, co řidič pomateně omílá. Bohužel. Nejradši bychom vystoupili. Začínáme si představovat, jak s námi zajede na nějakou rušnou ulici a tam nás odpálí. Za poslední tři týdny jsem asi neměl sevřenější žaludek než ted'. Tu svou větu pronáší tak zvláště, až z toho vážně mrazí. Když dojedeme na Khao San Road, Libor okamžitě vyskakuje z auta a já se taky snažím co nejdřív zaplatit a zmizet v davu. Fuj.

Konečně si dáváme pozdní oběd a znovu podléháme nákupním svodům Khao Sanu. Pak chceme udělat aspoň nějaké fotky a záběry osvětleného města, takže se vydáváme k nedalekému Památníku demokracie. Tak tady to žije. Podél bulváru jsou nainstalovány stánky s fotografiemi krále a informacemi o jeho životě. Thajci si vše pečlivě prohlížejí a také fotí. O kus dál jsou dostání královny podobizny v mnoha různých pózách, obdobích života i při různých činnostech. Lidé je kupují jako diví. Dají se tu koupit i ta žlutá trička, ve kterých ted' chodí snad půlka Bangkoku (za sedmdesát bahtů). Všude je spousta žároviček a vrcholem je zlatá brána nad magistrálou, na které je z každé strany dvacet velkých fotografií krále. Míjíme i několik jakoby oltářů věnovaných panovníkovi a u nich spoustu kytek. Tak tomu říkám kult osobnosti.

Vracíme se k památníku, který se právě proměnil ve zpívající fontánu měnící barvy jako chameleon. U fontány se baví spousta mladých Thajců a fotí se mezi afrikány. Je docela zábavné je pozorovat. Chvilí si to užíváme, ale pak už hajdy na kutě.

Bangkok a odlet (pondělí 10. prosince)

Tak nám to dneska končí. Musíme se sbalit a nechat batohy do večera na recepci. Tam se ještě ptáme, jestli se v souvislosti se státním svátkem bude konat něco zajímavého, ale prý nic. Přestože máme jiné záměry než holky, jedeme spolu alespoň stejným směrem autobusem. Děvčata včera vyšpiónila, že číslem 60 se dostaneme až do čtvrti, která nás s Liborem zajímá. Za dvacet minut a jedenáct bahtů na osobu jsme na místě. Dáváme si rozchod a my s Liborem míříme k nejnovějšímu a největšímu oceánáriu v Asii, nazvanému Siam Ocean World.

Cestou hasíme žízeň u stánku s ledovými nápoji. Libor dostává poměrně velký kelímek ledové kávy, já si poručím ledový zelený čaj. Není to žádná chemie a umělotina, slečna skutečně nasypává zelený čaj a kávu a dělá s obojím nějaká kouzla, díky kterým si pak hodně dobře pochutnáváme na příjemném osvěžení. Pokračujeme kolem zbrusu nových obrovských nákupních center. I před takto moderními budovami stojí oltáře s Buddhou a éterem se šíří typická vůně tyčinek. Je legrační, jak někteří spěchají, mluví do mobilu, ale přesto se nezapomenou aspoň zběžně Buddhovi uklonit.

Pak už nás čeká Mořský svět. Vstupné není zrovna laciné (750 bahtů), ale zahrnuje i projížďku člnem se skleněným dnem, nápoj, suvenýr a 4D kino a zdá se, že by tahle atrakce mohla být skutečně zajímavá. Jdeme tedy do toho. Ani na chvíli nelitujeme. Je tu spousta akvárií s nejrůznějšími druhy mořských živočichů. Obrovské, šest metrů vysoké akvárium plné ryb, mezi kterými se najednou objeví potápeč v kostýmu Santa Clause a ryby krmí. Krmí se tu i nutrie, přičemž chovatel nezapomene zmínit jako perličku, že v České republice tato roztomilá zvířata jedí. V tu chvíli předstíráme, že neexistujeme. Obrovská nádrž s obrovskými rybami, další s nádhernými velkými želvami. Hvězdice, na které si můžeme sáhnout. Různé předměty naplněné vodou, v níž se prohánějí hejna ryb – auto, lednice, minibar, pračka, mikrovlnka... Procházíme tunelem, ve kterém kolem nás rejdí žraloci. Ty pak můžeme pozorovat skrze skleněné dno člunu, na kterém absolvujeme krátkou projížďku. 4D kino už je sice překvapivě z jiného soudku (animovaný film o třech mouchách, které se chtěly dostat na Měsíc), ale i to pobaví. Kromě trojrozměrného dojmu získaného díky brýlím podobně jako v IMAXu jsou diváci vystaveni i čtvrté dimenzi – pohybu a vibraci sedaček a vypouštění vodního spreje do tváře. Zkrátka jsme tu strávili velmi příjemné tři hodiny.

Už se ale o slovo přihlásil hlad. Jídelna v nákupním centru sice nabízela přehršel dobře vypadajících chodů za velmi rozumné ceny, ale byla pořádně narvaná, takže jdeme hledat potravu ven. Hned vedle dalšího nákupního centra nás zaujal stánek s masovými kuličkami a plackami všelijakých tvarů, barev a původů. Necháváme si zabalit skoro od každého pár kousků a s plnými sáčky usedáme na obrubník před luxusním hotelem. Připadáme si trochu jako socky, ale když tu nemají lavičky... Masíčka jsou výborná, ale měli jsme velké oči, takže část jich končí v koši.

Dalším cílem je Baiyoke Tower – nejvyšší thajská budova. Je vysoká tři sta čtyři metry (s anténou tři sta dvacet devět) a funguje jako obrovský hotel. Má pětadesát pater. Za dvě stě bahtů je možné nechat se výtahem vyvézt nejdřív do 77. patra, kde je výhled na celé město i s popiskami, na co se právě díváme. Všechno je ale za ne právě nejméně čistými okny, takže vyjždíme ještě o šest pater výš a pak přidáváme jedno patro pěšky. Tady už se nacházíme na otočné vyhlídce bez skel. Ty nahradil drátěný plot s velkými oky. Jsme tu sami a vychutnáváme si krásné pohledy na obrovský Bangkok. Na jedné straně shluk výškových budov, na druhé historické centrum s paláci. Blyštivá říčka, po níž jezdí lodě coby městská hromadná doprava. Neunikají nám ani bazény či tenisové kurty na střechách některých domů. Ačkoli jsme tak vysoko, je tu velmi příjemně, vítr nefouká.

Když se zjeví tlustý Němec se štíhlou Thajkou, je čas opustit plošinu a vrátit se o patro níž. Tam nás číšník pobízí jak nějaké VIP hosty, abychom usedli do křesílek a objednali si některý z asi dvaceti koktejlů zdarma. Koktejly i s popcornem nám přináší velmi pohledná Thajka ve stříbrném oblečku. Usrkáváme drinky v nóbl baru, díváme se na Bangkok pod námi a vzpomínáme, jak jsme asi před hodinou seděli na ulici a špejlí napichovali kousky masa. To jsou paradoxy...

Je tak akorát čas pomalu se vrátit na Khao San Road. Ještě se ale stavujeme pro další várku ledové kávy a zeleného čaje, tentokrát volíme větší kelímek. Přemýšlíme, jestli pojedeme zase autobusem, nebo zkusíme lod', která má zastávku přímo pod námi. Nakonec se rozhodujeme pro ověřený autobus. Průvodčímu se snažím vysvětlit, kam jedeme, ale on nás úplně ignoruje a nic po nás nechce. Máme dojem, že neumí anglicky a nechce se mu s námi něco řešit. Vezeme se tedy zadarmo.

Na Khao San potkáváme holky, které nám vypráví, že se nechali vozit po městě tuk-tukem za deset bahtů. Je totiž státní svátek a tohle k tomu patří. Je pravda, že na nás ráno tuk-tukáři pokřikovali, že nás za tuhle cenu odvezou kamkoli, ale my to nebrali vážně a považovali jsme to za nějakou habad'uru.

Naposledy procházíme stánky a obchůdky, které jsme za poslední dva dny obešli už snad stokrát, a utrácíme poslední peníze. Tedy ne úplně poslední, necháváme si každý pět set bahtů na odletovou taxu a také na taxíka a večeři. Večeře je dneska slavnostní, protože Vety slaví narozeniny. Našli jsme zastrčenou restauraci s neuvěřitelně vykrouceným číšníkem a dali si na rozloučenou s Bangkokem výtečnou večeři. Pak už jen vyzvednout batohy a odchytit taxíka. Jen co se objevíme na ulici s bágly, vrhne se jich na nás spousta, ale jakmile se zmíníme o taxametrech, buď vycouvají, nebo se snaží stlačit cenu dolů. Někteří začínají na šesti stech bahtech a dostanou se až na tři sta. My jsme ale neoblomní a radši jdeme o kus dál (cestou konečně posíláme pohledy nakoupené už v Siem Reapu) a doufáme, že nám zastaví nějaký serióznější taxikář. První to na nás zase zkouší, ale druhý už kýve na taxametr.

Máme si vybrat, jestli chceme jet po dálnici, což je rychlejší ale dražší kvůli mýtnému, nebo po normální silnici, což se může dost protáhnout. Do odletu zase tolik času nezbyvá, takže volíme dálnici. Během cesty musíme dvakrát platit mýtné (čtyřicet a pětadvacet bahtů), ale i tak se celkově dostáváme na dvě stě osmdesát bahtů. Cestou jsem si všiml velkého poutače s blahopřáním králi k jeho osmdesátým narozeninám, které oslavil pátého prosince. Teprve teď nám dochází, že všechna ta sláva a paráda nebyla kvůli státnímu svátku připadajícímu na dnešek, ale kvůli těm osmdesátinám.

Na letišti procházíme v pohodě (když pomínu drobnosti, jako že stojíme při odbavení ve špatné frontě nebo že si holky zapoměly vyplnit odletový imigrační formulář), až se ocitáme v zóně duty-free shopů a je nám divné, že po nás nikdo nechtěl odletovou taxu. Na dotaz se dozvídáme, že taxa už se nevybírání a je součástí ceny za letenku. Neradi bychom se dostali do překerní situace, takže si tuhle informaci radši ověřujeme u tří dalších lidí, ale všichni odpovídají stejně. Docela nás to naštválo, protože jsme kvůli tomu šetřili bahty a já zrovna ten den ráno vybíral z bankomatu – jak vidno zbytečně. Nevadí, v jednom z obchodů kupuju krásnou publikaci National Geographicu o cestování a v peněžence máme už jen pár bahtů na památku.

Let z Bangkoku do Budapešti proběhl hladce, dokonce jsem i na pár hodin usnul, jen to dítě před námi nás nemuselo budit svým řevem tak brzy. Letušky jsou opět staré, tlusté a ošklivé. Při tranzitu jsem nejdřív já zapomněl tu krásnou knihu v letadle (naštěstí jsem si vzpomněl včas a vrátil se pro ni), a pak Libor nemohl najít pas, když na nás udeřila nesympatická a nepříjemná maďarská úřednice. Křičela na Libora, ať se jí dívá do očí, ale když viděla, že ji naprosto ignoruje a dál šmejdí v obou batozích, radši nás vyháněla pryč. Pas se samozřejmě našel.

V Budapešti jsme čekali jen zhruba hodinu na spoj do Prahy. Letadlo bylo poloprázdné, ale my měli z nepochopitelného důvodu místa čtrnáct řad od sebe. Na tu hodinu to ale není zase tak podstatné. Podstatné je, že jsme všichni v pořádku přistáli v Praze. Tatínek Vety nás jako loni rozvezl do našich domovů. A já už přemýšlím, kam se vydáme příště...

Pár slov závěrem

Skoro všichni se nás ptají, jestli se nám líbilo víc v Indii, nebo v Kambodže. Na to se těžko odpovídá. Snad každý den jsme porovnávali zážitky z těchto dvou zemí v jednotlivostech. Neumím ale říct, kde se mi víc líbilo celkově. Indie je skutečně neuvěřitelná země, jak praví slogan indické reklamní kampaně. Bylo v ní víc věcí k vidění – posvátné Varanasí, radžastánská města a paláce, jeskyně, příroda a ruiny chrámů v Hampí... Kambodža toho z tohoto úhlu pohledu tolik nenabízí, ale vyrovnává to jinde. V lidech. Ti jsou tam neuvěřitelní. Milí, přátelší, usměvaví, většinou bezelstní, neotravují, stačí jim jednou říct NE, nežebrají... Díky nim panuje v Kambodže velmi příjemná atmosféra a člověk se tam cítí bezpečně. Když jsme přejížděli kambodžsko-thajské hranice, naprosto regulérně se mi stýskalo, jako kdybych odjížděl z povedeného pionýrského tábora s vědomím, že ty prima kamarády už nikdy neuvidím. Nikdy jsem neudělal tolik fotek lidí jako v Kambodže. Zážitky, které k těmhle fotkám patří, ve mně zůstanou hodně dlouho.

Určitě se chci ještě aspoň jednou vrátit do Indie. Do Kambodže už nejspíš ne. Částečně proto, že už v ní moc tipů na zajímavá místa nemám, částečně ale proto, že se bojím zklamání. Mám obavu, že ti příjemní lidé se změní. Pod vlivem nás turistů. Jsem rád, že jsme tam byli ještě včas...